

ekmek ve gül

Tek adam kalbediyor,
kadınların
kazanma zamanı

3

Mutfak önlüklerini
bir kenara atıp
saflara katıldılar

10

TÜSİAD'ın ve
kadınların 'kreş talebi'
uzlaşabilir mi?

12

Ermeni Soykırımı'nın
104. yılı: Gerçek hâlâ
görmezden geliyor

16

Kadınlar baharlarını kendi elleriyle yaratacak

Ekmek ve Gül dergisinin Nisan 2019 sayısı, yerel seçimlerin hemen ardından sizlerle buluşuyor. Seçimler bitti, sonuçları her yönüyle değerlendirmeye ihtiyacımız var ve dergimizde kadınların deneyimleriyle görüyoruz ki sandıklara sığmayacak kadar çok talebimiz yerine getirilmek üzere orta yerde duruyor.

Yerel seçimlerde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Bağımsız Başkan Adayı olan Reyhan Başaran'ın aktardığı gibi bu çağda halen evinden sokağına bir fenerle çıkmak zorunda kalan Güler'in aydınlık bir gelecek isteği halen yakıcı... Adile'nin Esenyalı'dan hikayesini anlattığı hamile olduğu için kendisi, kriz bahanesiyle kocası işten çıkarılan kadının, doğacak bebeğini yük olmasın diye karnına vura vura düşürmeye çalıştığı gerçeği hâlâ acı... Avcılar'da 1.5 saat tanzim kuyruğunda bekleyip iki dal ıspanak alamayışına "Doyacağımız kadarını bile vermiyorsunuz" diye sınırlanan kadının öfkesi hâlâ içinde... Seçim zamanı dağıtılan çayları "Bize insan gibi geçinecek maaş versinler, çayımızı kendimiz alırız" diyerek geri çeviren kadının haklı talebi hâlâ geçerli... Sibaş işçisi Elif'in yoksulluk, şiddet ve koca-patron baskısı ile kararlı hayatını aydınlığa kavuşturmak için yürüttüğü mücadele halen devam ediyor... 8 saniyede işini tamamlaması gereken metal işçisi Gülcan'ın bacaklarındaki, montaj tabancası tutmaktan el bileklerini kullanamaz hale gelen Deniz'in kollarındaki ağrı sürüyor... Kadınların "özgür" olmasıyla övünülen Ovacık'ta kadınların kaldırımda rahat yürüyememelerini küçümseyen bakış hepimizin üstünde hâlâ... Eczacı Ayşegül'ün anlattığı gibi; şeker hastası çocuğuna insülin iğnesi bulamıyor hâlâ bir anne... Sandıklar toplanır, kutlamalar yapılırken elektrige yüzde 37 zam yapıldığı haberi geliyor... Antalya'da ücretsiz ulaşım seçimin ertesi günü kaldırılıyor... Kayımların kaybettiği bölge illerinde belediye ait taşınmazların emniyete, valiliğe hibe edildiği, Ankara'da belediye araçlarının AKP'li ilçe belediyelerine "hediye edildiği" haberleri yayılıyor... Daha oylar sayılmaya başlamadan TÜSIAD "yeni reform paketleri" taleplerini açıklıyor; reform dediklerinin kıdem tazminatının kaldırılması, esnek çalışmanın yaygınlaştırılması, emekliliğin hepten yok edilmesi, işsizlik fonunun daha da yağmalanması olduğunu biliyoruz...

Dün bildiğimizi bugün unutmamak, bugün öğrendiklerimizi de unutmaya hiç niyetimiz yok. Neydi o unutmadığımız, öğrendiğimiz ve kaybetmeye niyetimiz olmayan bilgi? "Bizim" diyebileceğimiz bir demokrasi-

nin ha bire önümüze sürülen seçim sandıklarından çıkmayacağı. Biz işin peşine düşmezsek, sandıktan kim çıkarsa çıksın, bizim için hayat memmat meselesi olan taleplerimize kulak asmayacağı... Krizin daha da ağırlaşacağını söylerken herkes, "sandıkta düşman, patron seviciliğinde ortak" olanların birliğine karşı birlik olmazsak ne martın ne de başka bir ayın sonunun bizim için bahar olmayacağı... Bugün "yapacağız, edeceğiz, çözeceğiz" diyenler, biz taleplerimizde ısrar edip bir araya gelmezsek kendi bekalarının peşine düşeceği...

İşimiz çok! Hep çoktu... Ama bugün, dünden farklı bir şeyler var; umutsuzluk ikliminin dağılması için emareler çoğaldı. Fulya Alikoç'un yazdığı gibi "tek adam" kazandı; özellikle işçi emekçi kentlerinde, yani sandıklardan taşan gerçeklerin en yakıcı olduğu yerlerde kaybetmeye yüz tutmuş durumda. İşte tek adam yönetimine ve şürekasına kazandırmayışımız; işin ucundan hep birlikte tutarsak neler olabileceğinin küçük bir emaresi yalnızca...

Çıkardığımız sonuçları tartışmaya, öğrendiklerimizi birbirimizle paylaşmaya, seçim sürecinde genişlettiğimiz çeperimizle birlikte yeni birliktelikler kurmaya devam edeceğiz elbette. Şimdi seçilmişler karşısında hepimizin ortaklaştığı ve adeta bir manifesto gibi elimizde dolaştıracığımız, yan yana gelip seçilmişlerin önüne koyacağımız; ısrarla, inatla, sebatla isteyeceğimiz şeyleri daha güçlü bir sesle talep etmek için daha "çoğuz", daha "güçlüyüz":

Her mahalleye, her işyerine ücretsiz, nitelikli kreş ve çocuk bakım merkezleri istiyoruz.

Kent içinde güvenli, ücretsiz, nitelikli ulaşım istiyoruz.

Bizi yerimizden yurdumuzdan eden rant paylaşımı anlamına gelen kentsel dönüşüm politikaları yerine, sağlıklı ve ucuz barınma olanakları sağlanması için bir an önce harekete geçilmesini istiyoruz.

Kadınların ve çocukların şiddetten uzak yaşamlar kurmalarını sağlayacak, onları erkeklere ve aileye bağımlılıktan kurtaracak sosyal politikaların hayata geçirilmesini; bunun için öncelikle her alanda ilk adım merkezlerinin, kadınların çocuklarıyla birlikte güvenle kalabileceği ve hızla kendi hayatlarını kurmalarının sağlanacağı sığınmaevleri, şiddetten kurtulmaya çalışan kadınlar için güvenceli istihdam olanakları, çocukları için ücretsiz bakım ve eğitim hizmetleri sağlanmasını istiyoruz.

Cinsiyetçi ve nitelsiz "kurslar" yerine, kadınların istihdam olanaklarını garantiye alacak ve çalışma alanının cinsiyetçi kodlarını değiştirmek için kadınları güçlendirecek istihdam kursları ve iş garantisi istiyoruz.

Çalışma ve yaşam alanlarımızda eşitliği güvence altına almak için kadınların en temel ihtiyaçlarının hızla karşılanmasını, güvence altına alınmış haklarımızın gereğinin yerine getirilmesi için gerekli yaptırımların uygulanmasını istiyoruz.

Bunlar bir araya gelerek, tüm seçilmişlerden ısrarla isteyeceğimiz, peşini bırakmayacağımız, yerine getirilmedikçe hesap soracağımız en temel taleplerimiz.

***

Bu ayın bizim için ayrı bir önemi daha var; 3 Nisan 2017'de ekmekvegul.net sitesinden kadınlarla buluşmaya, kadınları buluşturmaya bir mecra daha açtık. İki yılda Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanından 6800 içerik ve 239 programla zenginleşen yayınıımız; kadınların, hayatlarındaki gerçek dertleri dile getirme, sesini duyurma, yalnız olmadığını görme/gösterme, tüm sokaklar çıkmaz sokak haline getirilirken birlikte bir yol açma çabasında olduğunun en güzel örneği oldu. Dergimiz, sitemiz ve ülkenin dört bir yanında mahallelerde, kampüslerde, işyerlerinde yüzlerce kadının bir araya geldiği Ekmek ve Gül gruplarıyla önümüze çıkarılan tüm zorluklara rağmen yola devam ediyoruz... Biliyoruz ki kadınlar baharlarını kendi elleriyle yaratacak. İnatla ektiğimiz tohumların tüm zorlu koşullara rağmen çiçeğe durduğunu görecesek eğer, bu; üzerimize atılmak istenen ölü toprağını tırnaklarımızla kazıyarak olacak...

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

İÇİNDEKİLER

Tek adam kaybediyor, kadınların kazanma zamanı!.....3	Fulya ALİKOÇ
Bütün işçiler direnirse memleket güzelleşir.....5	Dilara KANIK
Şimdi birlikteliği büyütme zamanı.....6	Reyhan BAŞARAN
'Böyle gelmiş ama böyle gitmemeli'yi örgütleyelim.....7	Serpil ARGİN
Değişim için kadınlar yan yana.....8	Hasret KANAT
Yerel seçim bitti, taleplerimizin takipçisiyiz.....8	Gülcan ÖZCAN
Sandığı aşan taleplerimizle 1 Mayıs'a.....9	Adile DOĞAN
Biraz da bizi bu krize mahkum edenlerin içi yansın!.....9	Eda TÜREOĞLU
TARİH: Maden grevleri.....10	Müslime KARABATAK
İÇİMİZDEN BİRİ: Sibaş işçisi Elif.....11	Tahsine SARAN
TÜSIAD'ın ve kadınların "kreş talebi" uzlaşabilir mi?.....12	Onur BAKIR
'İş bulamıyoruz, emekli olamıyoruz'.....14	Eren SANCI
TİYATRO: Sevgili Arsız Ölüm Dirit.....15	Elif Ekin SALTIK
Vardık, varız, varolacağız.....16	Ani KALK
Gerçek hâlâ ortada ve hâlâ görmezden geliniyor!.....16	Hilal TOK
FİLM: İlahi Düzen.....17	Hilal TOK
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....18	Hazırlayan: Berivan BALKAY
Fizik tedavi olmayan metal işçisi kadın yok.....19	Ayşe ÖZ
SAĞLIK: Bel ağrıları.....20	Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ
Yokluğun ve yoksunluğun içinde bağlamasına sarılan bir kadın: Ayfer.....21	Hasret KANAT
Kocasının kardeşiyle evlendirilen çocuk Nazmiye'nin hikayesi.....21	Hafize BULUT
İyi ki Ekmek ve Gül.....22	Şüra BULUT
Piyasada yok!.....22	Uzman Eczacı Ayşegül BEKTAŞ
Ve hayal kurdum, sonunda kendim için.....22	Sare DOĞAN
MEKTUP.....23	
KİTAP: Haklarımız Var!.....24	

Günlük **EVRENSEL** gazetesinin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif

Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş

Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21

Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL

Tel: 0850 302 20 67

Fax: 0212 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaç Dağıtım Pazarlama AŞ

Baskı: SM Matbaacılık Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sokak. No:10 (A Blok) Yenibosna-Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: 0 212 654 94 18

TEK ADAM KAYBEDİYOR

kadınların kazanma zamanı

Fulya ALİKOÇ

İl ne ki, ilçe ilçe gezildi! Tek bir adam, lideri olduğu ittifakın adaylarının toplamından daha fazla mesai harcadı. Jetlerle, uçaklarla, megaboardlarla, devlet hazinesi ve kasasıyla... Yetmedi, tüm televizyon kanallarının yüzde 90'ıyla... Yetmedi, yol, köprü, hastane inşaatlarıyla, 17 yıllık icraatlarıyla... Yetmedi, yerel bütçeleri kısma tehdidiyle, kayyum şantajıyla... Yetmedi, kenevir torbalara doldurduğu 'hanımlar, alın bunu beylerinize demleyin de onları ikna edin' çayıyla... İç politika dahi yetmedi, Yeni Zelanda'daki cami katliamı üzerinden yapılan 'cihadist' çağrılarla... Elindeki tüm olanaklarla, fizik kanunlarının elverdiği tüm koşullarda, tüm varlığını ve nüfuzunu ortaya koydu Tek Adam.

İktidarın küçük ama vazgeçilmez hale gelen ortağı MHP'nin 24 Haziran seçim programından ödün alınmış bir anlayışla, kendi varlık ve devamlılık koşullarının toplamına 'bekâ' dedi. Çok sürmedi, 'bekâ'nın, cumhurbaşkanlık sistemiyle tarihinin üçüncü aşamasına girdiği iddia edilen memleketin değil, tek adam rejiminin bekâsı olduğu 1 Nisan'da çoktan aşikâr idi.

17 YILDA BİRİKEN İRİN FIŞKIRIYOR

Karış karış gezilen memleket toprağında o kadar çok toz kaldırdı ki bu 'bekâ' endişesi, seçim bitip sonuçlar belli olduktan sonra dahi toz duman dağılmış değil. Çünkü herkes kazandığını söylüyor, herkes kazanmış, herkes kaybetmiş görünüyor. Ana muhalefet partisi, merkezi düzeyde ittifak yaptığı İYİ Parti seçmeninin oyunu blok halde almış, merkezi bir ittifak gücü olarak tanınmadığı halde HDP tabanından da, özellikle batıda, sonucu etkileyecek düzeyde destek görmüş görünüyor. Bu sayede kendi oy sayısını yükseltmediği halde yönettiği belediye sayısını yükseltmeyi başarmış durumda. Ne var ki milyonlarca insanın "tek adam iktidarının ilerleyişini durdurmak" amacıyla kendisine verdiği oyların potansiyel gücünü, yani emekçilerin demokrasi lehine yaptığı siyasi hamleyi, Kılıçda-roğlu ağzından "Ekonomik kriz için her türlü çözüme varız" diyerek istismar ediyor; emekçileri sermayenin çözümüne, yani kendi felâketlerine çağırıyor.

Tek adam iktidarıysa tek tek oy sayısını artırdığı söylemiyle seçmenlerini kaybetmediğine inandırmaya çalışıyor ama nafile. Ne kadar "PKK'nın kriptosu, FETÖ'nün komplosu" desinlerse desinler, büyükşehir-

leri kaybedişi ayan beyan ortada. Ne kadar denense de 15 Temmuz hamuru artık su kaldırmıyor. Bu sefer Üsküdar'ı geçemeyen atılar "Teşekkürler" afişi indirip asma idmanıyla meşgul, Saray'a çekilen Reis'in sü-kuneti partileşen kurumların ve kurumsallaşan parti organlarının basiretinde bir tıkanıklığa, kendi aralarındaki çıkar hırlaşmalarına dönüşüyor. Reis'in bekâsı bir yana, büyükşehir belediye başkanlığından il, ilçe belediye başkanlıklarına, hatta muhtarlıklara varana kadar, kazanılmamış bir seçim halinde kaybedecek çok şeyi olan "bekâ ortakçıları" kazanamadıkları seçimi kaybetmemek için didinip duruyor. Onlar didindikçe 17 yıldır partide ve devlette biriken irin fişkiriyor.

24 Haziran seçimleri öncesi söylemiştik: "Kaybetmeyebilirler, ama kazanamayacaklar!" Nitekim kaybetmedikleri, ama kazanamadıkları 24 Haziran seçimlerinde başlayan erime, rejimin 24 Haziran'da eksik ve cılız kalan meşruiyetini tamamlamak için daha çok güç talebiyle karış karış gezilen 31 Mart seçimlerinde aleni bir yenilgiye dönüştü. Bu sefer alenen kaybettiler!

31 MART'IN GELİŞİ 8 MART'TAN BELLİYDİ

Seçimin belirleyeni ekonomik kriz olacak diyen az değildi. Sadece krizin yenilgi üzerindeki etkisinin ölçütünün ne olacağı kestirilemiyordu. Artık görülüyor, krizi yönetme stratejisini oluşturan sermaye teşvikleri ve toplam tüketimi artırma taktikleri; kutuplaştırıcı 'terör', 'dış güçler', 'darbe' söylemleriyle ve 'ezana sahip çıkmak' gibi cihadist çağrılarla iktidara yönelmesi muhtemel tepkiyi topraklama taktikleri krizin

yenilgiyi koşullamasını engelleyemedi. 16 Nisan Referandumu'nda Türkiye'nin en büyük beş ilinden dördünde, yani Bursa hariç İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya'da HAYIR tecihinde hissedilen 'dip dalga' 31 Mart seçimlerinde Antalya, Adana, Mersin ve Hatay'a yayılarak Akdeniz boyunca kabarmış durumda. Siyasal eğilim ve seçmen davranışlarını ölçmeye çalışan araştırmaların ortaya koyduğu gerçek, belki de hiç olmadığı kadar geçerli artık: Bu dip dalganın ana aktörleri kadınlar ve gençler!

Şaşılmasını mı? Asla! Emek Partisi'nin 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü vesilesiyle örgütlediği yüzlerce buluşmanın sonucunda yazılan rapor, 31 Mart'ın gelişiminin 8 Mart'tan belli olduğunu en sarıh belgesi niteliğindedir. Bugün "kaybedilen" Ankara'da yaşayan, 3 yıl önce bina temizleyerek başladığı çalışma yaşamına bugün bir pastane mutfağında 1200 TL karşılığı ter dökerek devam eden 51 yaşındaki kadının hali belirleyici olmuştur. İşkur kisvesi altında AKP il ve ilçe örgütleri üzerinden istihdamın organize edildiği 3-6-9 aylık geçici işleri "small, large, medium" diye adlandıran Adanalı kadınlardan birinin şehir dışında okuyan kızına para gönderemediği için yaşadığı kaygıda gizlidir yenilginin şifreleri. ⇨⇨⇨

Ve İstanbul; Tek Adam'ın 'aşkı ve sevdası'na, adeta 16 Nisan Referandumunu bir kez daha yaşatırcasına, "Hayır hayır demektir!" diye karşılık veren kadınlar, pazardan meyve alamadıkları çocukları için de oy kullandılar şüphesiz.

Diyarbakır'da boşaltılan Sur Mahallesinden sürülen Kürt kadınları, oy kullanmaya geldikleri mahallelerinin son haline böyle baktılar. (Fotoğraf: Sertaç KAYAR)

Bu seçim iki Rabia arasında bir seçim olarak anılacak: Tek Adam'ın tüm adaletsizliklerin üstünü örtmek için kullandığı "tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet" rabiası bir yanda, AKP'li belediye başkanının yeğeninin öldürüp AKP'li bakanın cinayeti örtbas ettiği, zenginin adaletinin emekçiye zulüm olduğunu anlayan Giresun Eynesil'in Rabiası tam karşısında.

⇒⇒⇒ HAYIR, HAYIR DEMEKTİR!

Katılımın yüzde 5 oranında düştüğü, Cumhur İttifakı oylarının yüzde 4 oranında eridiği Kocaeli'de, bir plastik fabrikasında çalışan kadının "Kriz yok" diyen iktidarla kriz bahanesiyle bir taraftan işçi çıkarıp diğer taraftan yeni makineler alan patron arasında ilişki kuran aklını küçümseyenler yenilmiştir. Krizle birlikte fabrikalarında su sebillerinin kaldırıldığı, 7'li vardiya sistemi denemelerinin arttığı, işyerinde cinsel taciz ve mobbingin katlanılmaz boyutlara vardığı, kadınların askıda ekmek için sabahın 6'sında kuyruk oluşturduğu Bursa'da Cumhur İttifakı oylarının yüzde 7'sinin erimiş olması şaşırtıcı değildir.

Artan deterjan fiyatları yüzünden evde temizlik malzemesi yapan, mahalle mahalle, market market dolaşıp en ucuzu bulmaya çalışarak, kocası değil çocukları yesin diye meyveleri dolabın arkasına saklayarak krizin yükünü sırtlanan Tekirdağlı kadınların dirayetiyle, AKP'nin yaklaşık yüzde 14'lük oy kaybı yaşadığı Elazığ'da oğlunun okul çantasını feda edip kızına bez alan annenin sandıkta vücut bulan hafızasıyla da açıklanabilir bu "yenilgi."

Ve İstanbul; Tek Adam'ın 'aşkı ve sevdası'na, adeta 16 Nisan Referandumunu bir kez daha yaşatırcasına, "Hayır hayır demektir!" diye karşılık veren kadınlar, pazardan meyve alamadıkları çocukları için de oy kullandılar şüphesiz.

İKİ RABİA ARASINDA BİR SEÇİM

Krizin belirleyenin bu ekonomik kriz koşulları olduğu muhakkak. Lakin, bu seçimde rol oynayan başka bir etken daha vardı: Ekonomi diye ayrı düşünölmeye alışılan şeyin politikayla, halkın arzuları ve özlemleriyle olan ilişkisi. Kriz emekçiye vardı, patrona yoktu; adalet ise tam tersi, zengin için bir ayrıcalık, emekçi için söküp alınacak sözde bir hak. Adaletin yokluğuna duyulan tahammülsüzlük, adeta debisi yükselen kan akışının damarları şişirmesi gibi, 'dip dalga'yı daha görünür kıldı bu seçimlerde.

Diyarbakır Sur'da boşaltılan mahallesinin harabelerini seyrederek oy kullanan Kürt kadınları, ipotek ko-

yulan halk iradesini hepimiz adına kayyumdan geri aldılar, hem de memleketin batısında "Sıkıysa İstanbul'a, Ankara'ya, İzmir'e kayyum ata!" dercesine.

Aynı adalet arayışı, 8 Mart günü bir kadın personeli tokatlayarak ağlatan Nazilli Belediye Başkanının makam koltuğunu altından çekiverdi.

Bilecik, Pazaryeri'nde özel kalem müdürü olarak çalışırken kendisine mobbing uygulayan belediye başkanı karşısında bağımsız aday olarak Zekiye Tekin'i dikti. Tekin, hem o belediye başkanını hem de kendisini aday göstermeyen AKP ilçe yönetimini sandığa gömmüş oldu.

10 Ekim'de kaybettiğimiz Başak Sidar'ın annesi Hatice Çevik, İŞİD'in 33 can aldığı Suruç'u sadece kayyumdan değil, bombalarla halkı terörize eden cihadist çetelerin hafızasından ve onları koruyan resmî-gayiresmî iktidar erklerinin elinden geri aldı.

Kısacası, bu seçim sadece büyükşehirlerin "alınması" olarak okunursa dip dalganın hareketinin özü iskanlanmış olur.

Çünkü büyükşehirlerin alınması, bu özdeki kıpırdanmanın büyümüş bir dalga boyudur. Uzun zamandır, emekçilerin tırmalayarak erişmeye çalıştığı, her gün daha fazla cinsel, fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kalan kadınların mahkeme önlerinde ısrarla talep etmedikçe alamadığı adalet duyulan özlem bu kıpırdanışın temel motivasyonlarından biri. Şimdilik daha çok yerelerde kendini dışa vuran bu dönüştürücü adalet arayışı, bilinçlerde ekonominin politikaya, 'patron'un 'tek adam'a bağlandığı yolu kat ediyor. İşte tam da bu yüzden bu seçim iki Rabia arasında bir seçim olarak anılacak:

Tek Adam'ın tüm adaletsizliklerin üstünü örtmek için kullandığı "tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet" rabiası bir yanda... AKP'li belediye başkanının yeğeninin öldürüp AKP'li bakanın cinayeti örtbas ettiği, zenginin adaletinin emekçiye zulüm olduğunu anlayan Giresun Eynesil'in Rabiası tam karşısında.

KISA ÇÖPLER YÜRÜYOR, BİR SONRAKİ DURAK 1 MAYIS

SUR'da, Nazilli'de, Pazaryeri'de, Suruç'ta, Eynesil'de kısa çöpler yürüyor. Burjuva medyanın boyalı haritalarında görünmezleşen bu gerçek Kayseri'de Eylem'in, Kocaeli'de Reyhan'ın, Dersim'de Pamuk, Pakize, Fatma, Elif, Derman, Şermin ve Serpil'in, İstanbul'da Gönül, Çayan ve Hülya'nın ve bu satırları okuyan daha nice kadının kapı kapı dolaşan sebatında, onların temas ettiği binlerce kadının 'uyanmakla, anlamakla, bilmekle' çoğalan dirayetinde ete kemiğe bürünüp bir mücadeleye can suyu taşıyor: Krizin derinleştirdiği yoksulluğun cenderesinde ekonomik sömürüyle politik baskının bir ve aynı gerçeklikten geldiğini, sınıflar arasındaki mücadelenin sebep ve sonuçları olduğunu anlamaya her zamankinden daha yatkın, mücadele etmek için her zamankinden daha çok sebebe sahip, işçi sınıfının birlik ve mücadele günü 1 Mayıs'ın eşit ortağı milyonlarca kadının mücadelesine...

"Kısa çöp uzun çöpten hakkını alır elbette
Direnmekle
Kurtulmakla
Barışla..."*
1 Mayıs'a!

* Hasan Hüseyin Korkmazgil / Amenna

Hatice Çevik,
Suruç Belediyesi
Eş Başkanı seçildi.

FLORMAR'DA 297 GÜN DİRENEN İŞÇİLERDEN SULTAN KILIÇ:

Dilara KANIK
Gebze

*"Yaşamak şakaya gelmez,
büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın
bir sincap gibi mesela,
yani yaşamının dışında ve ötesinde hiç-
bir şey beklemeden,
yani bütün işin gücün yaşamak olacak."
Nazım Hikmet*

Geçen yıl mayıs ayının ortasında; Gebze'nin yaktmaya başlayan ve sanayinin vücutta bıraktığı yorgunlukla beraber, yıkansan da temiz hissedemediğin sıcakları başlamıştı. Güneşin en tepede olduğu saatte görmüştüm onu. Onu ve diğerlerini. Endişeli, öfkeli, meraklı, en çokta kararlı...

Her türlü zor koşula, engele ve baskıya rağmen 297 gün ısrarla devam eden bir kararlılıkta bu. 297 gün boyunca hem ulusal hem uluslararası alana yayılan, işçilere, emekçilere, kadınlara umut olan bir kararlılık...

İşte ben o ilk gün, 15 Mayıs 2018'de, Flormar'da tanıdım onu; Sultan Kılıç'ı...

İlk günden son güne dek ağız dolusu gülmeyi, en güçlü, en yüksek sesiyle sloganlara katılmayı hiç bırakmadı Sultan.

GÜLMEK DE Mİ YASAK?

Aynı direnç gülümsemesiyle sıcacık evinde karşılıyor bizi. Martin en sert rüzgarlarını estirdiği bir günde o gülümseme ve çay eşliğinde ısınırken, sohbet ediyoruz.

Flormar'a iş başvurusu yaptığı günü anlatıyor. Kendisiyle görüşen görevlinin çalışma şartlarını anlatırken "Gülmek yok, konuşmak yok" demesi üzerine, dönüp kapiya doğru yürümüş. Görevli durdurmuş onu, nereye diye. "Ben gülmeden, konuşmadan çalışmam. Kukla mıyım ben, robot muyum? Ben en iyi rahat olursam çalışırım" demiş, tabii yine güler. Sonra işbaşı yapmış Flormar'da ve tam 9 yıl çalışmış.

AH KEŞKE

DAHA ÖNCE OLSAYDI

9 yılın ardından gelen bu direnişte neler yaşadığını, neler hissettiğini, öğrendiklerinin neleri değiştirdiğini anlatıyor: "10 ay oradaydık. Hiç kolay değildi tabii; baskısı, kışı, sıcaklığı... Ama vazgeçmedik. İlk günden itibaren benim için çok şey değişti. Çok dostluklar kazandık, bize destek olan insanlar, çok iyi insanlar tanıdık. Tabii ki şaşırduğumuz çok şey oldu. Çünkü sendika ile alakalı dışarı çıkana kadar hiçbir şey bilmiyorduk. Dışarı çıkınca öğrendik, işçinin nasıl edildiğini, haklarının nasıl yendiğini, nasıl gasp edildiğini... Direnişte, grevde olan işçileri işe giderken görüyorduk. Bunlar gidip başka

Bütün işçiler direnirse MEMLEKET GÜZELLEŞİR

yerde iş bulsunlar, diyorduk. Yedi ay boyunca bir fabrikada direnmişlerdi, görmüştüm. Ama dışarıdan bakıldığı gibi değilmiş, dışarı çıkınca anladım. 9 yıl çalıştım Flormar da, ama diyorum ki 'ah keşke daha önce yapsaydım, daha önce sendika mücadelesi verseydim.' Belki o zaman daha farklı olurdu."

"Daha önce neden olmadı? Denediniz mi?" diye soruyorum. "Daha önce imza toplandı sendika için ama çok kişi değil, 70 kişi vardı o zaman. Öncülük yapanları çıkardılar. Öyle olunca geri çekildi insanlar. Bu sefer vazgeçmedik. Herkes 'artık yeter' dedi. Çünkü her sene boş bir vaat veriyorlardı. Değişecek, güzel şeyler olacak diye, ama bir şey olmadı" diye yanıtıyor.

Sultan ilk atılanlardan değilmiş. "İlk 12 kişi atıldı, ama onların sendikadan dolayı atıldığını söylemediler. Sonra zaten sendikaya üye olanlar artmaya devam etti. Bakanlıktan yetki onayımız da geldi. Onay

geldikten sonra işveren işten çıkartmaya başladı. Önce tek tek çıkarmaya başladılar sonra gece vardiyası dahil vazgeçirmek için toplantılar yaptılar. Hatta tek tek toplantı yaptılar. Hepimiz karalıydık..." diye devam ediyor.

AYNI ŞEYİ YİNE YAPARIM

Peki, şimdi? Bundan sonra nasıl olur yeni bir yerde çalışmak?

"Artık sendikasız bir yere girmem" diyor, "Tabii bilmiyorum nasıl olur. Sendikasız bir yere girersem yine aynı şeyi yaparım onu biliyorum. Bu sefer tecrübeliyim tabii, farklı yaparım, herkesi içerden sessizce örgütlerim. En azından kimse zarar görmemiş olur."

Aslında herkesin sendikalı olarak içeri girmesini istediklerini, ama bir şekilde patronu dize getirdiklerini söylüyor: "Üzüldük ama bizim için bu da bir zaferdir. Flormar yönetimimi, patronunu dize getirdik. Her hakkımızı vermeyebilirdi. Demek ki öyle bir şey yapmışız ki kazandık. Herkes bunu yapmalı, susmamalı. Önünde sonunda işçi kazanıyor. Mahkemede de olsa direnişte de olsa işçi kazanıyor."

NE KADAR DEĞERLİYİMİŞİM

Sultan'ın 21 ve 12 yaşlarında iki oğlu var. Onlar da destek vermiş sonuna kadar. "Küçük oğlum sabah kalkıp direnişe gi-

dip gelince 'Anne işten geldin mi' diyordu. O da alıştı sonra... Ailemden herkes destekledi. Kimisinin ailesi desteklemedi mesela tepki gösterdi. Ben bunu yaşasaydım da devam ederdim, bırakmazdım direnişi. O benim hakkım çünkü, emek veren benim" diyor.

"Direnişten anılar" diyorum... "Ooo, anlatsam kitap olur" diyerek gülüyor ve ekliyor: "Çok şey öğrendim ben bu direnişten. Dostluğu, arkadaşlığı... İnsanların ne kadar duyarlı olduğunu... Görmediğim, tanımadığım insanlar, bilmediğim partiler geldi oraya. Düşünsene 2-3 üniversite öğrencisi duyuyor, cebinde 10 lira ile geliyor destek olmaya. Ne kadar iyi bir şey! Ne kadar değerliyim dedim. Bir de şunu gördüm, bu dayanışma, bu direnişler büyürse, herkes yaparsa yaşadığımız her şey, memleket bile daha güzel olur."

BELEDİYE BAŞKANI OLSAYDIM...

Söz elbette seçimlere geliyor. "Mahallede kreş, bakım evi şiddet merkezi isterim. Bizden olan birini yönetimde isterim" diye konuşuyor.

Peki, Sultan belediye başkanı olsaydı, ilk işi ne olurdu?

"İlk işim kadınlar için olurdu. Onlar için iş sağlardım. Evde, dışarıda onları korurdum. Çünkü kadınlar her yerde çok eziliyor. İlk işim onlar olurdu o yüzden..." Son olarak "Şu anda direnişte olan işçilere ne söylemek istersin?" diye soruyorum. Yanıtı net:

"Şimdi diyorlardır Flormar işçisi kaybetti diye. Ama biz kazandık. Biz bir tarih yazdık. Onlarsa muhakkak hiç vazgeçmesinler. Sonunda o işçilerin kazanımı olacak; hakların alınması, sendikanın girmesi veya içeri dönüş. Mutlaka olacak..."

'ÜLKEMİN BÜTÜN KADINLARI GİBİ'

Sohbetimizi "Flormar değil direniş güzelleştirir" diyerek ve ağız dolusu güler bitiriyoruz.

Onun direnci, mücadeleye ve geleceğe olan inancı Sennur Sezer'in şu şiirini hatırlatıyor bana:

*"Elim ateşten korkmuyor,
Ülkemin bütün kadınları gibi
tırnaklarım küt*

*Ateşten sıcak bir tencereyi yanmadan
alabilirim*

Köz basarım yüreğime.

Yüreğim nasırlarıyla umudu koruyor,

*Bir küçük ışıkla baharı bekleyen
Çekirdek ateşten korkmuyor."*

Saat ilerleyince ayrılıyorum o sıcacık evden. Dışarıso soğuk, bense adımlarımı ılık bir bahar akşamında yürüyormuşçasına atıyorum, aklımda Sultan'ın o ta içten gülümsemesi...

*Kimi zaman dertleştik,
kimi zaman
yaşadıklarımıza isyan
ettik ama en çok da
bunlar ortadan kalksın
diye ortaklaşmanın
önemine değindik.
O küçük yan yana
gelişlerimizde bile
birbirimizden güç aldık.*

Şimdi birlikteliği büyütme zamanı

Reyhan BAŞARAN*
Kocaeli

Elli günlük bir seçim maratonunu geride bıraktık. Seçim süreci boyunca yan yana geldiğimiz her emekçi bize çok şey kattı. Birlikte öğrendiğimiz bir süreç oldu dersek yanlış söylememiş oluruz. Deyim yerindeyse yaparak öğrendik, öğrendikçe yaptık.

Üyesi olduğum Emek Partisi, YSK eliyle engellenerek seçimlere sokulmayınca, biz de Kocaeli’de emekçileri seçeneksiz bırakmamak için seçimlere bağımsız adayla girme kararı aldık.

Adaylığım gündeme ilk geldiğinde bu sorumluluğu yerine getirme konusunda endişelerim vardı. Bunda şüphesiz kadın olmamın etkisi büyüktü. Üniversiteye hazırlanan kızım ve liseye giden bir oğlum var. İki aya yakın bir süre onlarla ilgilenemeyecektim. Eşim ve çocuklarımla bu süreci enine boyuna değerlendirdik. Eşimin çocuklara “Anneniz bir sorumluluk almak zorunda ve bu süreçte bizim desteğimiz çok önemli. Belki annenizi çok fazla göremeyeceğiz. Hepimiz üzerimize düşeni yaparsak sorun kalmaz” demesi beni cesaretlendirdi.

Destekleri kuşkusuz benim için çok önemliydi ama ev içindeki her iş birlikte çözüldü mü dersiniz buna evet diyemeyeceğim. Bu iki ay zarfında ne kadar geç bir saatte eve gelmiş olsam da sabah erkenden kalkıp akşam yemeğini hazırlamaya devam ettim. Tabii bulaşıklar da tarafımdan makineye diziliyordu. Manevi olarak destekleri sonsuzdu! Fakat bütün süreci yine ‘evin annesi’ olarak tamamladım diyebilirim.

dım diyebilirim.

CANLA BAŞLA SARILDILAR

Seçim kampanyamız süresince gitmediğimiz ilçe bırakmadık. İşçi durakları, fabrika önleri, emekçi mahalleleri, pazar yerleri, kahvehaneler... Maddi imkânsızlıklarla yola çıktığımız bu dönemde elimiz yettiğince emekçilere, en çok da emekçi kadınlara ulaşmaya çalıştık. Büyükşehir dâhil 13 belediyenin 13’ünün de AKP elinde olduğu Kocaeli’de bir kadın aday, üstelik de “bağımsız” aday olarak ortaya çıkmamız kadınlar tarafından “cesur bir davranış” olarak görülüyordu.

Kadınlarmın desteği ve heyecanı görülmeye değerdi. Sadece partililerimiz değil parti üyemiz olmayan kadınlar da çalışmalarımıza gönüllü olarak dahil oldu. Çünkü hepimizin talebi aynıydı. Kadınlar siyasette de eşit temsil edilmeliydi. Canla, başla çalıştılar bizimle. Pazar yerlerini gezerken de bizleydiler, kapı kapı dolaşırken de... En çok kadınlar anlar ya birbirini, en

çok onlar omuzdaştır ya. O nedenle diz kapaklarında sorun yaşayan Muazzez üst katlara çıkamazken onun elindeki el ilanlarını Nursel sırtlandı. Tavşantepe Mahallesi’ni gezerken Sema bizden daha heyecanlıydı. Yenikent’teki çalışmamız sırasında karşılaştığımız Zerrin bizi evine davet edip komşularını çağdırmaktan imtina bile etmedi.

KADINLARIN ELİNDEKİ FENER

Çok şeye tanıklık ettik. En çok da emekçi kadınların yoksulluğu ve yoksulluğuna. Küçük çocuğu olduğu için çalışamayan, 50’lili yaşlara merdiven dayamış ama hiç sinemaya gitmemiş, şiddet gördüğü halde çevre baskısı ve yoksulluk yüzünden katlanmak zorunda kalmış, ev temizliğine gittiği için bel ve boyun fıtığına yakalanmış, çalıştığı belediyede siyasal görüşleri nedeniyle baskıya uğramış, sürgün edilmiş, eşi tarafından terk edilmiş, iki üç çocuğu ile yoksullukla boğuşan on-

larca kadımla yan yana geldik.

Kimi zaman dertleştik, kimi zaman yaşadıklarımıza isyan ettik ama en çok da bunlar ortadan kalksın diye ortaklaşmanın önemine değindik. O küçük yan yana gelişlerimizde bile birbirimizden güç aldık.

Erzurum Mahallesi’nde evini bize açarak komşuları ile buluşmamızı sağlayan Güler, bizi uğurlarken eline aldığı fenerle yolumuzu aydınlatırken sokakların aydınlanması için bile kadınların yan yana gelip birlikte tepki vermesinin önemine işaret ediyordu. Sokaklarına elektrik direği konulması için aylarca tek başına nasıl mücadele ettiğini anlatırken sitemi de komşularınaydı.

GÜLÜMSEMEK İÇİN...

Ekonomik kriz derinleşirken bunun faturasını elbette en çok kadınlar ödüyor. Tencerenin nasıl kaynakacağı çoktan en önemli sorun olmuştu onlar için. Bunca yoksullukla boğuşurken sosyal yaşam, kültürel hayat kadınlar için tam anlamıyla lükstü. 8 Mart için Derince Çenedağ Mahallesi’nde, Gebze’de Gebze ve Darıcalı kadınlarla gerçekleştirdiğimiz kahvaltılarda yan yana gelmek, birlikte türkü söylemek bile yüzlerini gülümsetmeye yetti. O küçücük etkinlik bile nefes aldırması çünkü kadınlara. Kadınlar kamusal alanlardan öylesine dışlanmış, öylesine yok sayılmıştı ki; erkekler en azından kahvehanelerde yan yana gelme olanağına sahipken kadınların yan yana gelebileceği tek yer yine evleri, yine dört duvardı. Kriz bu yan yana gelişleri bile ortadan kaldırmıştı artık. Misafire ne ikram edeceğim düşüncesi kadınları komşu gezilerinden bile alıkoyar olmuştu. ⇨⇨⇨

⇒⇒⇒ KARTOPU MİSALİ

Yoksuldu kadınlar, yoksundu. Yerel yönetimler onlara fersah fersah uzaktı. Belediyeye bir şikayetini iletmek, o şikayete çözüm bulmak onlardan öylesine uzaktı ki... Tam da bu nedenle halk meclisleri ile birlikte yönetme tartışması en çok emekçi kadınlara değdi. Biz, halkla birlikte yönetme, halkın doğrudan katılımı, karar ve denetleme mekanizmalarında söz sahibi olma, geri çağırma hakkı dedikçe hararetle "Biz de böyle olsun istiyoruz" demeleri onandı. Gittiğimiz her mahalle, değdiğimiz her kadın hangi politik görüşten olursa olsun bu tartışmaya kayıtsız kalmadı. Her mahalleye ücretsiz kreş açılmalı talebi de kadınların en çok üzerinde birleştiği talepti.

Talepler böylesine ortak olunca yan yana geldiğimiz, bu tartışmaya dahil ettiğimiz her kadın, bizi yeni çevrelerle yan yana getirdi. Ev toplantısından çıkan kadınlar, kendi evinin kapılarını bize açtı. Kartopu misali bu çalışmayı kadınlar kendi elleriyle büyüttü. Bu süreçte yüzlerce kadın ile yan yana gelebilmemizin nedeni de esasen bu.

1 MAYIS'TA BULUŞALIM

Şimdi seçim çalışması süresince yan yana geldiğimiz, sorunları ve çözümünü birlikte tartıştığımız kadın arkadaşlarımızla ortaklığımızı büyütmeye zamanı. Bu süreçte biriktirdiklerimizi maddi bir güce dönüştürmeye zamanı. Krizin faturasının emekçi kadınlara kesilmesine karşı, her alanda gerçek bir eşitliği elde edene kadar mücadele etmemiz gerektiğinin bilincindeyiz elbette.

O nedenle her toplantımızın ardından dedik ki; 1 Nisan'da aynı kararlılık ve azimle mücadelemizi sürdüreceğiz. İlk adımımız da, İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü 1 Mayıs'ta yan yana geldiğimiz kadınlarla taleplerimizi daha güçlü haykırarak olacak. Bunu yapacak güce, bunu yapacak kararlılığa sahibiz. Kadınların örgütlü gücüyle değıştireceğiz.

(*) *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Bağımsız Başkan Adayı*

'Böyle gelmiş ama böyle gitmemeli'yi örgütleyelim

Serpil ARGİN*
Dersim

Seyim çalışmaları boyunca Ovacık'ta yüzlerce kadınla yüz yüze geldik. Çalışmaların başından sonuna kadar söylemlerimiz en çok kadınlar arasında karşılık buldu. Kadınların genel anlamıyla birçok sorunla boğuştuğu Ovacık'ta en çok karşılaştığımız sorun ise işsizlikti. İŞKUR'un geçici işlerinde çalışanların ağırlıklı kadınlar olması dikkat çekici.

Yerel yönetim anlayışımızı paylaştığımız birçok kadın, kaynakların kadınlara aktarımı konusunda hayata geçirmeyi planladığımız işleri dinlediğinde heyecanlanıyordu. Bugüne kadar kadının taleplerinin karşılık bulmadığı yerel yönetimlerin, kimi diğerinden yaptığı bir iki işle farklı olduğunu ispat etmeye çalışsa da, toplamda kadına değen bir şey yapmadığını anlamak için Ovacık'ta biraz zaman geçirmek dahi yeterli.

Kadınların çok büyük bütçeler gerektirmeyen kreş talebi dahi karşılanmamış. Kreş ve bakım evi gibi alanlar yaratılarak kadının sırtına bırakılan bakım hizmetleri yükünü biraz olsun azaltılacağı fikri en çok karşılık bulan talepler oldu.

İşsizliğin yoğun yaşandığı Ovacık'ta yaratılabilecek iş olanaklarına dair kadınlarla ortaklaşa belirlediğimiz fikirler de

çok ilgi gördü. Gençlerin eğitim, spor, kültür ve meslek edindirme gibi faaliyetlerle desteklenmesi kadınların ilgi duyduğu bir diğer önemli nokta.

ÇÖZÜM İÇİN BULUŞMALIYIZ

Ovacıklı kadınların birçok sorunu var. Yerel yönetimler bunun bir kısmını çözmeye ilk elden aday olsa da, esas sorun kadınların taleplerini örgütlü bir güç olarak dile getirmemesi. Kadın örgütlülüğünün nerdeyse olmadığı bir yer Ovacık. Örneğin her kadının kreş talebi var, kadınlar bunu tek tek gidip konuşuyor belediye başkanı ile ama talep karşılanmıyor. Kaldırımında rahat yürüyememe sorununa gösterilen tepki de aynı şekilde ilerliyor haliyle. Hâl böyle olunca birçok sorun çözülmemiş bir şekilde orta yerde kalıyor.

Kadınların eve kapandığı, kadını merkezine alan çözümler üretilmediği, kadının ihtiyaçlarını karşılayacak bütçenin

dâhi oluşturulmadığı yerel yönetimlerden kadınların bıktığı bir gerçek. Bu yüzden bundan sonrası için kadınların en acil taleplerini merkezine alan bir anlayışla kadınlar için daha yaşanılabilir kent mücadelesi vermek ve kadınlarla daha çok buluşmak gerekiyor. Taleplerimiz arkadaşlarımızla konuştuğumuz, "Şöyle olsa ne kadar güzel olur" dediğimiz dertlerimiz olmamalı, sorunlarımızın çözümü için kadınlar olarak birlikte hareket etmeliyiz.

Tüm bu sorunlar orta yerde dururken karşımıza çıkan en zorlayıcı nokta, kadınların o şikâyet ettiği kente ve içerisinde yaşamak zorunda kaldığı olanaklara alışmış olma ve "Böyle gelmiş böyle gider" kolaycılığı oluyor. "Böyle gelmiş ama böyle gitmemeli"yi kadınlarla birlikte hayata geçirecek olanaklar yaratmalıyız.

Seçimden seçime kadınların taleplerine kulak kabartmak bugünkü yerel yönetim anlayışlarının temel eksikliği açısından yer alırken bizim, sesimizi duyurmayan sağır kulakları patlatırcasına her gün haykırarak, "Kreş istiyoruz, halkın olan kaynaklardan kadınların ihtiyaçlarını karşılayacak bütçe yaratılmasını istiyoruz" demeden toplumsal yaşamın parçası haline gelmemiz her geçen gün zorlaşıyor.

(*) *Ovacık Belediyesi Devrimci Güç Birliği Eş Başkan Adayı*

Taleplerimiz arkadaşlarımızla konuştuğumuz, "Şöyle olsa ne kadar güzel olur" dediğimiz dertlerimiz olmamalı, sorunlarımızın çözümü için kadınlar olarak birlikte hareket etmeliyiz.

Değişim için kadınlar yan yana

Hasret KANAT
İstanbul

İstanbul'un Eyüp İlçesi Akşemsettin Mahallesi'nde yirmi beş yıldır adeta babadan oğula geçen muhtarlık için bu seçimde ilk kez bir de kadın aday girdi yarışa; Hülya Zabun. Bir kadın aday olarak çalışmasıyla da mahallenin gündemine oturan Hülya Zabun'la birlikte sürdürdüğümüz seçim çalışmaları boyunca mahallede kadınların yaşamlarını, sorunlarını, taleplerini dinledik.

Birçok kadın yaşamlarının çok büyük kısmını mahallede geçiriyor. Çalışan, çalışmayan tüm kadınlar yaşadığı mahalledeki sorunlardan çok etkileniyor.

Kapıları çaldığımızda kadınlara "Bir kadın muhtarınız olsa isteyeceğiniz ilk şey ne olurdu" diye soruyorduk. Pek çok yanıt geldi bu soruya, ama kadınlar çok nadir kendileriyle ilgili yanıtlar verdi.

Şimdiye kadar kendilerine sorulmadığından kadınların bu soru karşısında kendilerini değerli hissettiği hemen anlaşılıyordu. Yüz yüze geldiğimiz kadımlarla "Neden bir kadın muhtar olmalı" diye tartışmalar yaptık. Çok çeşitli yanıtlar aldık, herkes kendince bir sebep söyledi.

Yaşamın birçok alanında olduğu gibi siyasette de görmezden gelinen, sesi duyulmayan kadınlar, karşılarında dinleyen, dertlerini, taleplerini soran bir kadın aday gördüklerine mutluydu.

Kadınlar sadece evdeki, yakın çevredeki erkek egemenliğe değil, oy verdiği halde kendi derdini dinlemeyen iktidar partisine de, desteklediği siyasi partiye de tepkiliydi. Seçim çalışmamız boyunca bunun yansımaları sıkça gördük.

Özellikle muhtarlığın yıllardır babadan oğula geçtiği mahallede kadınlar artık bu gidişata dur demek istediklerini anlattılar. Bu değişimle birlikte, kadınlar belki ilk

Tüm tehdit ve engellemelere rağmen Akşemsettin Mahallesi'nde kadın muhtar aday Hülya Zabun 11 bin 157 oyu nasıl aldı, bundan sonra ne olacak? Yanıtı kadınlar verdi...

kez mahallede söz sahibi olma, mahallenin yönetimine katılma fikrine sahip çıktı ve bu fikri denemek istedi.

'BENİM OYUM SANA'

Bir gün sokakta karşılaştığımız bir kadın bizi görünce yanımıza geldi, "Annem sizi destekleyecek" dedi. Evine gittik, anesiyle sohbet etmeye. Annesi de "Kadın olduğun için benim oyum sana" dedi.

Kapısını çaldığımız başka bir evde bir çift "Biz geçen seçim diğer adaya oy verdik, şimdi neden size oy verelim" diye sordu. Zabun, 60 bin nüfuslu mahallede muhtarın her kesime eşit davranmadığını, örneğin sosyal yardımları ihtiyaç sahiplerine değil, yandaşlarına dağıttığını, mahallenin ihtiyaçlarını hiç göz önünde bulundurmadığını anlatınca hak veren çift Zabun'a destek sözü verdi.

TEHDİTLERİN KARŞISINDA DURAN KADIN ADAY

Bu desteklerin ötesinde seçim çalışmalarımız boyunca kadın muhtar aday Hülya Zabun'un karşılaştığı sorunlar da çok oldu. Bu seçimde aday olan eski muhtarın oğlunun baskı ve tehditleri karşısında Hülya Zabun elbette geri adım atmadı. Ama rakip muhtar adayının sokak ortasında Zabun'a bağırıp tehditler savurmasına tanık olduk. Bir kadına yenilmek için üzerinde baskı kurmaya çalıştı-

ğını hissettiğimiz birçok oyunuyla karşılaştık rakip adayın. Buna rağmen kahvelerde, yöre derneklerinde kadın aday Zabun destek buldu. Babadan oğula geçen muhtarlığa son vermek isteyen mahalleli Zabun'a destek verdi.

KADINLARIN SABAH 9 AKŞAM 9 SEÇİM MESAİSİ

Bu destekler sadece oy ile de sınırlı kalmadı. Hülya Zabun'un seçim çalışmasına katılanlar da yine çoğunlukla kendisini destekleyen kadınlar ve gençler oldu. Onlarca kadın sabahın 9'undan akşamın 9'una kadar Zabun'la birlikte sokaklarda, evlerdeydi. Kapı kapı beraberce dolaşarak kadınları dinledik, planlarımızı anlattık. Evlerde bulduğumuz kadınların kimi işsizlikten dert yanarken kimi sokakların güvensizliğini anlattı, çocukları engelli olan anne devletten yeterli desteği alamadığını söylerken, çalışan kadınlar geç saatte eve dönüşlerin zorluğunu anlattı... Sosyal yardımların yetersizliği ve dağıtımlarda yapılan kayırmacılık hemen her evde çıktı karşımıza. Gelecek kaygısı, şiddet, baskı, ekonomik kriz hemen her kadının dikkat çektiği ortak noktalar oldu.

KADINLAR KAZANDI

İşte tüm bu dolu dolu seçim sürecinin sonunda 11 bin 157 bin oy aldık. Seçimler 572 farkla eski muhtar kazandı. Bu oy oranının hem mahallemiz, hem de kadınlar için önemli bir kazanım olduğunu düşünüyoruz. İlk kez tek başına aday olmuş bir kadının cesareti ve ona bu cesareti veren, omuz omuza değiştirmek isteyen kadınların kazanımı. Kısa bir sürede örülen bu dayanışma ve güven duygusunun verdiği cesaretle "Birlikte neler yapabiliriz", "Birlikte nasıl yönetebiliriz" sorusuna yanıt bulmaya ve bunun için mücadele etmeye devam edeceğiz.

Yerel seçim bitti taleplerimizin takipçisiyiz

Gülcan ÖZCAN
Maltepe / İstanbul

Ülkenin yoğun gündemi, seçimler, iktidarın söylemleri, devlet politikaları, diğer yandan hayatın getirdiği yükler, sorumluluklar kadınların yaşam savaşını daha da güç hale getiriyor. Ben bir temizlik işçisi ve aynı zamanda bir anneyim. Seçimlerin ve yereliktan uzak yönetimin, gerçeklikten uzak söylemlerin arasına sıkışmış binlerce işçiden sadece biriyim.

Seçimler sona erdi, şimdi yapılması gereken birçok iş var. Taleplerimizin ses bulmaya ve bizi daha mutlu bireyler yapmasına olanak sağlayacak sadece bir muhtar, bir belediye başkanı ya da herhangi bir yönetim organı değil, yürüttüğümüz örgütlü mücadele olacaktır. Bunun da sadece, 5 yılda bir yapılan ve bu sorunların hiç gündeme gelmediği, halkın sorunlarının hiçe sayıldığı seçimlerde oy kullanmakla olmayacağı açık.

Mahallelerde kurulacak komisyonlar aracılığıyla halk söz sahibi olmalı, halkı hiçe saymayacak çözümler üretmek bu komisyonların görevi olmalı. Bütün halkın söz sahibi olmasını sağlayacak bu mekanizmalarla, etkin olduklarını, önemsendiklerini ve mahallelerinde sözlerinin geçtiğini görmeleri bireylerin sorumluluk hissetmesine neden olacaktır. Bu insanların aktif olmalarını sağlayacağı gibi yaşamın içinde varlıklarından mutlu olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca her ilçenin halk meclisi olmalı ve mahalle komisyonlarından seçilecek kişiler bu halk meclislerinde etkin rol almalı.

Ben de bir kadın olarak, bir anne olarak mahalleyle ilgili beklentilerimi aktarmak istiyorum.

Öncelikle her mahallede ücretsiz kreş olması için çalışmalar yapılması gerekir. Anne-çocuk sağlığı ve hastalıkları konusunda kadınlara sürekli eğitimler verilmeli ve çocuk yetiştirmek konusunda mahallelerde seminerler düzenlenmeli. Yaşlılar için her mahallede bakım merkezleri kurulmalı ve kadınların ağır yaşam yükleri hafifletilmeli. Kadınların şiddete, tacize ve tecavüze uğramadıkları bir dünya yaratmak için önce mahallelerde buna bilinç yaratılmalı, gerekli koruyucu ve önleyici tedbirler alınmalı. Kadın erkek eşitliği konusunda kadın, erkek ve çocuklara ayrı ayrı eğitimler verilmeli, eşitlik konusunda bakış açısının değiştirilmesi için çalışmalar yapılmalı. Bu doğrultuda çalışan kurumlar desteklenmeli...

Elbette günümüzde yalan yanlış yapılan seçimlerle, rant üzerinden varlıklarına varlık katan organlarla bu tarz bir örgütlenme mümkün değildir, ancak bizim böyle bir dünyayı kuramazız mümkün.

Bunu da birleşe birleşe, örgütlenerek kazanacağız.

Umutla...

Sandığı aşan taleplerimizle 1 Mayıs'a

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

8 Mart ve yerel seçim çalışmaları için haftalardır Esenyalı'da kadınlarla bir araya geliyoruz, mahalleyi kapı kapı dolaşıyoruz. Bir yandan taleplerimizi, ülkenin durumunu, seçimleri konuşurken

bir yandan da kadınların yaşamlarına ortak oluyoruz. Bu buluşmalarda tanık olduğumuz hikayeler, kadınların durumu seçimlerde ortaya çıkan tablo karşısında o kadar çok şey anlatıyor ki... Ama tabii nasıl okuduğunuza bağlı.

Her çaldığımız kapıda yoksulluğun binbir yüzü, işsizlik ve kriz çıktı karşımıza. İşçi kadınların güvencesiz çalışma koşullarını, her an işsiz kalma korkusu-

nu, bu korku nedeniyle işyerinde hiçbir şeye hayır diyemeyişlerini dinledik.

Tanık olduğumuz bu öykülerden bir kısmını paylaşacağım sizinle, sonra da beraber değerlendirelim karşı karşıya olduğumuz durumu...

HER EVDE BAŞKA HİKAYE

Bir akşam evini ziyaret ettiğimiz bir işçi ailesinde oldukça sıcak karşılandık.

Sohbet ilerledikçe işçi kadın bize hamileyken başına gelenleri anlatmaya başladı. Hamile olduğu dönemde işsiz kalmış, aynı dönemde eşi de kriz bahanesiyle işten çıkarılmış. Günlerce eve eklemek bile alamadığından bunalıma girmiş, bebeğinin daha fazla masrafa sebep olacağını düşündüğünden karnını yumruklayarak bebeğini düşürmeye çalışmış. Ev sahibi durumlarını görünce onlara birkaç ay yardımcı olmuş. Şimdi lerde eşi asgari ücretle çalışıyor, durumları yine çok iyi değil ama iyi kötü geçinebildiklerini söylüyor.

Bir başka kadın ise eşinden şiddet gördüğü için küçük yaşta çocuğuyla birlikte evi terk etmek zorunda kaldığını anlattı. Çünkü; belediye başta olmak üzere gerekli kurumlara başvurmasına hiçbir rağmen yardım alamamış. Şiddet gördüğü evden ayrıldığında da tek başına ayakta durabilmek için çok çaba göstermesi gerekmiş, yine destek bulamadığı için. Metal fabrikasında çalıştığından gündüzleri çocuğuna bakabilmek için gece vardiyasında çalışmak zorunda olduğunu anlattı.

Bir diğer hikaye ise engelli çocuğuyla yaşam mücadelesi vermek zorunda kalan bir kadının yaşadıkları... Eşinden yıllarca şiddet gördükten sonra kurtulmak ve izini kaybettirmek için metropole gelmiş. Çocuğu küçük olduğu ve bırakabileceği bir yer olmadığı için çalışma imkanı olmamış. Yardım almak için başvurduğu belediye ve kurumlardan, dış görünüşü 'düzgün' olduğu için eli boş dönmüş.

MESELE BEKA DEĞİL GERÇEK SORUNLAR

Seçim dönemi boyunca her çıktıkları kürsüde tehdit savuranlar, ırkçı milliyetçi söylemlerle halkı kutuplaştırmaya çalışanlar bir yana sandık gösterdi ki; memleketin asıl meselesi "beka" değil; açlık, yoksulluk, işsizlik, kadına yönelik şiddet, çocuk istismarı... Vatandaşın da kadınların da gerçek dertleri bunlar, seçim alanlarında hiç gündem olmayanlar da yine bunlar.

Biz bu çalışmayı yürütürken sadece dertleri dinlemekle kalmadık, sorunların çözümlerine yönelik önerilerle de karşılaştık. Herkesin çözüm için ayrı ayrı fikri var, ancak talepler etrafında birlik olma fikri zayıf. Ama yan yana gelemedikçe, çözüm için birleşmedikçe sorunlarımız çoğalmaya devam edecek.

Önümüz 1 Mayıs, sandıktan çıkan sonucu daha ileriye götürmek, sorunlarımızın çözümü için daha güçlü adımlar atmak için yapabileceğimiz çok fazla şey var. Mahallelerdeki, fabrikalardaki kız kardeşlerimizle daha fazla yan yana gelmeli, örgütlü mücadeleyi güçlendirmeliyiz.

*Poşeti uzattılar,
baktım içinde
bez torba ve çay
var. 'Bize insan
gibi geçinecek
maaş versinler,
çayımızı
kendimiz alırsız'
dedim. Oyum
bende, çayları
onlarda kalsın!*

Biraz da bizi bu krize mahkum edenlerin içi yansın!

Eda TÜREOĞLU
Avcılar / İstanbul

Yerel seçimleri geride bıraktık fakat seçimlerden önce de konuşulan ekonomik kriz hâlâ tüm ülkenin ve tabii ki kadınların gündeminde. Hükümet yetkilileri her ne kadar 'Krizi ardımızda bıraktık' dese de pazara, markete her çıktığımızda krizi cebimizde hissetmeye devam ediyoruz.

Küçükçekmece'de gıda üzerine ithalat yapan bir firmada çalışıyorum. İşyerimde son zamanlardaki gündem ekonomik kriz. Geçmiş seçimlerde AKP'ye oy vermiş, hatta teşkilatlarında görev almış kadın arkadaşlarla vaatler ve gerçekler üzerine konuşma fırsatımız oldu. Öğle yemeğini yedikten sonra aldık çayları, oturduk sandalyelerimize. Çaylarımızı yudumlarken sokaktan geçen seçim arabalarının gürültüsü ile başlayıverdi muhabbet.

Kadınlardan birisi AKP'nin seçim çalışması yaparken evlere dağıttıkları poşetlerden bahsediyor: "Bir akşam kapıya gelmişti bunlar. Ellerinde de bir poşet. Üstelik daha önce kızıyla birlikte teşkilatta çalışma yürüttüğümüz gençlerdi gelenler. Poşeti uzattılar, baktım içinde bez torba ve çay var. Önce söylemeyecektim içimdekileri ama tutamadım kendimi, başladım şikayetleri tek tek söylemeye: Bize çay almaya yetecek, insan gibi geçinecek maaşları versinler, çayımızı kendimiz alırsız, dedim. Oyum bende, çayları onlarda kalsın!"

'DOYACAĞIMIZ KADARINI BİLE ALAMIYORUZ'

Çalıştığımız yere çok yakın bir alanda tanzim satış noktasına gitmiş bir arkadaş başından geçenleri şöyle anlattı: "Sabah saat 10'da gittim tanzime, zaten elma, domates ve ıspanak dışında bir şey yoktu. 1.5 saat kuyrukta bekledim. Sıra geldi nihayet, gittim

ıspanak tezgahının başına. Tanzimde görevli kişi bana bir tane ıspanak uzattı. Bir tane daha isteyince de 'Ancak birer tane verebiliyoruz' cevabını aldım. O kadar saat beklemişim zaten, bir de üstüne bu cevap gelince 'Doyacağımız kadarını bile vermiyorsunuz, bu mu yapacağınız iş?' dedim ben de! Bir tane ıspanağı ne yapayım, bıraktım geri."

Yine aynı dertlerden müzdarip diğer arkadaş aldı sözü. Ekonomik kriz yok diyenlerin aksine, asgari ücretle geçinmenin bu dönemde nasıl olduğunu dinledik ondan da: "Marketlere girip fiyatlara bakıp çıkıyoruz. Allah'tan bakmak için para istemiyorlar! Yaz sonu yaptığım kışlık birkaç çeşit yiyeceğimiz vardı, onları da tükettik, bitti. Asgari ücretle çalışıyorum, her gün makarna pişirmekten bıktım. Çocuğum geçen gün bana 'Anne makarnanın her çeşidini yedik' dedi.. Utandım, içim yandı. Bunca yıldır içi yanan bizdik, artık biraz da bizi bu krize mahkum edenlerin içi yansın!"

Mutfak önlüklerini bir kenara atıp saflara katıldılar

Müslime KARABATAK

Kadın hakları mücadelesi verirken, sadece kadın kimliğiyle mi yoksa sınıfımızla mı hareket etmeliyiz sorusu hâlâ soruluyorsa... İdeolojisi, dünya görüşü ne olursa olsun yönetici pozisyonlara kadınlar gelsin diye avunuluyorsa "Önce bir erkek egemen sistemi yıkalım, sonra gerekiyorsa kapitalizme de bakarız" fikirleri yayılıyorsa, orada bir Thatcher hatırlatması yapılmalı. 80'lerden bu yana emekçi sınıfların, özellikle de kadınların burnundan getiren insanlık dışı neoliberal politikaların pervasız uygulayıcısı, anası Margaret Thatcher...

1979'da İngiltere'nin ilk kadın başbakanı olduğunda, doğal olarak cinsiyetiyle değil sınıfıyla hareket edip 'sosyal devlet' anlayışını yıkmak için elinden her geleni yapmıştı. Ülkenin kamuya ait kurumlarını özelleştirdi, kurum ve derneklere ait bütçeleri kısıttı. En çok kadınları kısıtlayan sosyal yardım ve kamu hizmetleri kesintileri ile işçi sınıfının ve özellikle emekçi kadınların azılı düşmanı oldu. Thatcher ölse de bugüne kadar onun açtığı yolda çok paralar girdi patronların cebine. Onun politikaları ardından gelen hükümetlerce sürdürüldü, bu görev bugün de İngiltere'nin ikinci kadın başbakanı Theresa May'de.

Thatcher ile emekçi kadınların saflarını ayıran tonlarca örnek var işçi sınıfı tarihinde; fakat şimdilik 1984-85 Maden Grevleri'ne bakmakla yetinebiliriz.

Kâr edilmediği gerekçesiyle maden ocaklarını kapatmak, geri kalanını özelleştirmek ve işçilerin örgütlü gücünü kırmak niyetinde olan Thatcher hükümeti, madencilerin buna karşı greve çıkacağını öngörmek öncesinde kömür stoku yapmıştı. Ulusal Kömür İşletmesi, madenlerin birçoğunun kapatılacağını ve binlerce işçinin işten çıkarılacağını duyurdu. Bu, 5 Mart 1984'te

grevin patlak vermesine sebep oldu.

Thatcher, işçilerin grevini bölmek için her şeyi yapıyordu. Polisler grevcilere ve onların yaşadıkları köylere saldırdı, yaralananlar hatta ölenler oldu. Mahkemeler grev gözcülüğünün yasaklandığını ilan ediyordu. Medya, her zamanki gibi kara propaganda yürütüyordu. Bununla birlikte, grev tam olarak sahiplenilmemişti. Bazı bölgelerdeki madenciler çalışmaya devam etmeyi savunuyordu. Bu bölünme işçilerin aleyhine işliyordu. 3 Mart 1985'te grev yenilgiye uğradığında, bu aynı zamanda Britanya sendikal hareketi için de büyük darbe olmuştu. Binlerce madenci işini kaybettiği için, en güçlü sendikalardan Ulusal Madenci Sendikası da güç kaybetti.

KADINLAR OCAKLARIN KAPATILMASINA KARŞI

Her ne kadar yenilgiyle sonuçlansa da, bu grev kadınlar açısından anlamı büyük. Grev sırasında madencilere ve ailelerine destek olmak için, 'Kadınlar Maden Ocaklarının Kapatılmasına Karşı' (WAPC) grupları kurmuşlardı. Çoğu ev kadını olan kadınlar, başta sadece yemek hazırlama, fon toplama, grevcilere destek gibi faaliyetler örgütlerken giderek politikleştiler. Kamunun desteğini alabilmek için eylemler, toplu halde gazetelere yazma kampanyaları yapıyorlardı. İçlerinde şair, müzisyen kadınlar da vardı; grevcilere moral vermek için şarkılar besteleniyordu. Grev sertleştikçe, mutfak önlüklerini bir kenara atıp grev hattına katılan kadınlar devletin şiddetiyle yüzleşti. Polis, kadınları taciz ediyor, hakaretler savuruyordu. Ama bunlar kadınları yıldırmadı.

Hayatlarında topluluk önüne hiç çıkmamış kadınlar, gre-

ve destek konuşmaları yapıyordu. Yerellerdeki kadın grupları binlerce kişinin katıldığı yürüyüşler düzenliyordu. Kadın grupları giderek daha örgütlü hale gelmeye başladı. Ulusal WAPC hareketi 1984 Ağustosunda kuruldu. Liderliğinin tamamı ve üyelerinin yüzde 75'inin madenci yakınlarından oluşması zorunlu olan ulusal örgütün, amaçları grevi desteklemek, kadın örgütlerini güçlendirmek ve her alanda böyle örgütlülükleri kurmak, kadınların eğitimini savunmak ve Ulusal Madenci Sendikası'yla ilişki içinde olmaktı. Lezbiyen ve geylerin oluşturduğu bir grup da madencilere destek veriyordu.

GREV BİTTİ AMA MÜCADELEYE DEVAM

Grev yenilgiyle sonuçlansa da, mücadele içerisinde örgütlenerek politik bir bilinç kazanan kadınlar eve geri dönmedi. Kurdukları greve destek grupları, bağımsız politik kadın grupları haline aldı. Hükümetin 1990'lardaki yeni saldırılarına karşı bu kadınlar yine ayakta. Daha önce evde çocuk bakan birçok kadın, aktif olarak politik yaşama katıldı.

Onlardan biri, 16 yaşında evlenip iki çocuk sahibi olan Siân James. Daha önce hayatının tüm amacı ve mutluluk kaynağı, dantel perdelerinin temiz olması, çocuklarının tertemiz giyinmesi, onlara elleriyle kazak örmek gibi işlerken 1984-85 Madenci Grevi ile hayatı değişti.

Madenci ailelerine destek veren James, grev son bulmasının ardından üniversitede anadili Galce dilini okudu ve eğitim hayatı boyunca öğrenci sendi-

kalrı ile kadın grupları içinde aktif çalıştı. Mezun olduktan sonra, Galler Kadın Yardımı'da çalıştı. 2005'te İşçi Partisi'nden kendi ilçesinin ilk kadın milletvekili seçildi; aynı zamanda Galler bölgesinden seçilen 8 kadından biriydi. Parlametodayken Britanya Posta Servisi'nin özelleştirilmesine karşı mücadele etti. O dönemki İşçi Partisi içinde, Irak'a hava saldırısı yapılmasına karşı çıkan 25 milletvekilinden biri de Siân James'ti.

BİRİNİ BİLE EKSİK YAPMA LÜKSÜMÜZ YOK!

Neoliberalizmin saldırıları sadece ekonomik alanda sınırlı değil.

'Kadınlar Maden Ocaklarının Kapatılmasına Karşı' (WAPC) grupları, neoliberalizmin çok yönlü saldırılarına karşı verilebilecek iyi yanıtlardan biridir. Her ne kadar grev kaybedilse de, kadın örgütleri sosyal ve ideolojik olarak hareketin ve politikanın içinde olmuştur. Kapitalizmle ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik yani her alanda mücadele edilmesi gerektiği bilincini okuyabiliriz bu tarihten. Sistemin hakkından gelmek için birini bile eksik yapma lüksümüz yok!

* Madencilerin bu greviyle ilgili birçok şarkı, film, oyun var. İşte onlardan iki film önerisi: *Pride (Omur)* ve *Billy Elliot*

Kaynakça

- 1) [https://en.wikipedia.org/wiki/Si%C3%AAn_James_\(politician\)#cite_note-5](https://en.wikipedia.org/wiki/Si%C3%AAn_James_(politician)#cite_note-5). Siân James (politician).
- 2) <https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/296-say-222/933-neoliberalizm-once-kadini-vuruyor>. Neoliberalizm önce kadını vuruyor.
- 3) <https://libcom.org/history/women-against-pit-closures-1984-5>. Women against pit closures - 1984-85.
- 4) <http://sendika63.org/2013/04/biz-thatcheri-iyi-bilmezdik-banu-servetoglu-103689/> Biz Thatcher'ı iyi bilmezdik...

SİBAŞ İŞÇİSİ ELİF:

Her şeyden korkardım, cesaret buldum

Tahsine SARAN
Aydın

Elif'i bir yıl önce Söke'nin Akçakonak köyündeki Sibaş fabrikasında sendikalaşma nedeniyle başlayan direnişte tanıdım. Yine bir 1 Mayıs öncesi, Sibaş işçilerinin mücadelesini konuşmak ve 1 Mayıs mesajlarını almak için yine Sibaş işçisi olan Dilan'ın evinde buluşmuştuk. Hep güler yüzlüydü. Çocuklarıyla birlikte her gün direniş çadırındaki yerini alırdı.

Bu yıl Dilan'la birlikte ilk kez 8 Mart eylemine de katıldı. "İlk defa topluluğa konuştum, elim ayağım titredi" diye anlattı heyecanını. "Ama heyecanıma rağmen döktürdüm" dedi, güldük...

Elif'le yine Dilan'ın evinde buluştuk. Bu kez de hayatını "döktürdü." O anlattı ben de yazdım; işte Sibaş direnişçisi Elif Akçanerik'in yaşam öyküsü...

ÇOK İSTEDİM AMA OKUYAMADIM

Doğma büyüme buralıyım, Aydın'ın Söke ilçesine bağlı Akçakonak köyündenim. Babama Yörük Süleyman, anneme de Kürt Fatma derler. Yani melezim. Dört kardeşiz; üç kız bir erkek. Babam çobandı; ailemin durumu çok iyi değildi ama akşamları annemin hepimizi bir sofranın başına toplaması yeterdi bize. Yokluk vardı ama mutluyduk. Sokak lambasının altında yatısı ezanına kadar oynar, sonra da annemin anlattığı masallarla uyurduk.

Ortaokuldan sonra liseye gidemedim. Çok istedim ama olmadı, çalışmaya başladım. Annemin arkasından iki metre şalvar giyip çapaya, kekiğe, pamuğa yevmiyeci olarak gittim.

SİBAŞ'A GİRMEK İÇİN HERKES CAN ATIYORDU

Sonra Sibaş fabrikası kuruldu köyümüze, herkes can atıyor... Ben de belki on kez form verdim. 17 yaşındaydım beni çağırdıklarında, ama nasıl sevindim! Abim askerdedi, evime bakacağımın sevinci oldu bende. Çok sevindim, ama nasıl zor bir iş, yarış atı gibi yarıştıyorlar insanı. Diğer arkadaşlarından az yaparsan odaya çekip genç yaşlı fark etmiyor, hakaret ediyorlar.

Oyle böyle derken 18'imde görüncüler çalmaya başladı babamın kapısını. Ben gelen oldu mu nenemin yanına kaçyordum. Nereye kaçarsam!..

Bir gün Didim'den geldiler, belki kaderim iyi olur dedim ama işte o gün baş-

ladı kötü kaderim. Hiç tanımıyorum gelenleri, sadece bir kere gördüm. İsmi sordum Kader dediler. Bir iki ay sonra nişanlandık. Nişanlıyken bir kere nişanımız bozuldu. Bir sürü insan araya girdi, düzelir deyip özür dilediler. Keşke hiç takmasaydım bir daha o yüzüğü parmağıma, ama oldu artık. "Aman Yörük Sülo'nun kızı nişan bozmuş demesinler..." Şimdiki aklım olsa kim ne demiş umursamazdım. Ama yaşım 19'du inandık, evlendik.

Eşim Kader, kaderi batsın, bir ay iyiydi, sonra çocuğum olacağını öğrendim. Korktum, kendim daha çocuğum. Kader 1 ay çalışıyor 4 ay benimle evde oturuyor.

DÖNÜM NOKTASI

20 yaşında anne oldum. Bir görseniz dünya tatlısı bir bebek. Kucağıma alınca unuttum sıkıntıları. Adam çalışmıyor, ağzı bozuk... Bir gece kızım Irmak ateşlendi, yalvardım hastaneye gidelim diye, "Hasta etmeseydin" deyip yattı uyudu. Cahilim işte komşunun kapısını çal demi, rezil et onu. Yapamadım işte...

Arada ailemin yanına getirirdi beni, bazen bir hafta, bazen bir ay sonra almaya gelirdi. Bir keresinde üç ay sonra geldi.

Adam gibi bir işe girene kadar gitmeyeceğim dedim. Ben babamın evindeyken eve başka kadın getirmiş. Adam keyfinde...

Kader'in ailesi ona bir tamirci atölyesi açmış, sonra da beni almaya geldi, çok sevindim. Hiç nazlanmadan tamam dedim. Ama anneme "Kızın giysileri kalsın, geleceğimiz yer yine burası" dedim içime doğmuş gibi.

Irmak'ın bir kardeşi olsun istedim. Şimdi siz "Bu ne cesaret; hem içkici, hovarda, sorumsuz bir adam, hem de çocuk istiyorsun" diyeceksiniz. Ama öyle değil, ben Kader'den ayrılacağımı bildiğim için kızım tek başına kalmamasın, bir kardeşi olsun, bana bir şey olursa birbirlerine sahip çıksınlar dedim. Allah sesimi duydu, hamile olduğumu öğrendim. Kader bunu öğrenince eve gelmemeye başladı. Telefonunda sevgilisiyle mesajlarını yakaladım. İnkâr etmedi; utanmadan onu sevdiğini anlattı. Gururum yok oldu. Ben utandım dinlemekten, o utanmadı anlatmaktan.

Kader iyice zıvanadan çıkmıştı, bende zaten uyku yok. Bir gün sabah 6'da çıktı geldi, zil zurna sarhoş, sevgilisiyle kavga etmiş, benle tartışmaya başladı. Tuttu saçlarımdan, 5-6 cm doğrama tahtasıyla hiç acımadan vurmaya başladı. Irmak uykudan

uyandı. Elleriyle kulaklarını kapattı yavrum. Bir elimle karnımı koruyorum tahta karnıma gelmesin diye, bir elimle Irmak'ı.

Bana "Bir saate evi terk et" deyip gitti. Komşularım bana kapı açmadı. Irmak'la hastaneye gittim. Polisi aramaya utandım. O gece o kadar dayağa rağmen şükürler olsun bebeğe bir şey olmadı. Hastaneye yatırdılar. Şikayetçi oldum. Aileme teslim ettiler beni. Çıktığım gibi de boşanma davası açtım. Benim için dönüm noktasıydı artık. Oğlum babaevinde dünyaya geldi.

TEKRAR SİBAŞ VE SENDİKALAŞMA

Oğlum Süleyman daha 40 günlükken anneme bırakıp Sibaş'a gittim yevmiyeci olarak. Yedi aylık olduğunda da Sibaş'a sigortalı olarak girdim. Ailem çok destek oldu. Her şeyin üstesinden geldim, şimdi sıra Sibaş'ta, onunla da baş edeceğiz.

Sibaş'a ikinci girişimde de değişen pek bir şey yoktu. Kötu çalışma koşulları, uzun mesailer, düşük maaş... Üç buçuk yıl çalıştım, arkadaşlar sendika gelsin dediler fabrikaya. Aklıma yattı, tamam dedim. 2018 Ocak'ta Tek Gıda-İş Sendikasında örgütlendik. 2018 Şubat ayında yetki belgemizi aldık. Örgütlendiğimizi duyan Sibaş, 8 arkadaşımızı işten attı bize gözdağı vermek için. Ama pes etmedik, arkadaşlarımıza, davamıza sahip çıktık. Arkadaşlarımızdan zorla e-devlet şifreleri istendi, vermeyince tazminatı işten çıkarttılar. Bu da korkutmadı gözümüzü, daha da kenetlendik. "Açlıktan ölmeyiz, biz bu yoldan dönmeyiz" dedik. 14 Aralık 2018'e kadar 80 arkadaş işten atıldı. Bu arada fabrika önünde basın açıklaması yaptık. Çevik kuvvet, polis, jandarma... hepsi geldi. Biz işçiyiz, hakkımızı arıyoruz. Ama 10 dakika konuşturup dağıttılar, OHAL var dediler.

SESİMİZİ ÇOĞALTTIK

Arkadaşlarla 'direnelim' dedik. Sendikaya üye olduğumuz için başka fabrikalar bizi işe almıyor; sanki hırsızlık yapmışız. Biz devletin bize verdiği hakkı kullandık. Sibaş makineleşmeye geçtiği için işçi çıkarttığını söylüyor. Bütün usta elemanları işten çıkardı, yerine taşeron işçi aldı.

21 Aralık 2018'de Sibaş karşısına çadırımızı kurduk. Yağmur, çamur, soğuk demeden direniyoruz. Direniş çadırımıza gelen ziyaretçiler çoğaldı, sesimizi çoğalttık. Birlik, güven ve örgütlülük her şeyin başıymış. İşimize sendikamızla geri dönünceye kadar vazgeçmeyeceğiz.

Ben çocuklarım ve bütün işçi sınıfının çocukları için mücadele veriyorum. İnanıyorum hiçbir şeyden vazgeçmedim. Her şeyden korkan biriyken, cesaretim yerine geldi bu direnişle.

TÜSİAD'IN VE KADINLARIN 'KR

Onur BAKIR

Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD), Ana Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ile Price Waterhouse Coopers' Şirketi (PWC), 8 Mart öncesinde "İş ve Özel Yaşam Dengesi Yolunda Çocuk Bakım ve Eğitim Kurumlarının Yaygınlaştırılması" başlıklı bir rapor yayımladı.

Raporun amacı kâğıt üzerinde oldukça şık (!) duruyor: "Türkiye'de çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinin yurt çapında yaygınlaştırılması için bütüncül bir kamu politikası uygulanması gerektiğine dikkat çekmek ve bu yönde öneriler sunmak..."

Çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinin, en genel ifadeyle kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kadın istihdamının artırılması bakımından büyük önem taşıdığı gibi Türkiye'de kadınların başlıca taleplerinden birini oluşturuyor. Ancak raporu incelediğimizde karşımıza kadınların talepleri ve ihtiyaçlarından çok TÜSİAD'ın ihtiyaçları ve talepleri çıkıyor. Bu yüzden de rapor pergelin ucunu "kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması" gibi doğru bir noktaya koysa da, pergeli AKP iktidarına ve sermayeye dokunmayacak bir biçimde açıyor. Raporu 17 yıldır Türkiye'yi yöneten, kadın istihdamı ve kreş hizmetleri konusunda politikaları belirleyen ve uy-

gulayan AKP iktidarına yönelik en küçük bir eleştiri dahi yer almazken, kreş hizmetlerinin sermayeye herhangi bir maliyet artışı getirmeyecek, hatta maliyetleri düşürecek bir biçimde yaygınlaştırılması öneriliyor.

KADINLAR İÇİN Mİ, PATRONLAR İÇİN Mİ İSTİHDAM?

Rapor, "Potansiyel büyümenin en önemli bileşenlerinden olan istihdam oranını artırmak için, kadınların istihdamını artırmak önem taşımaktadır" cümlesi ile başlıyor. Ancak kadın istihdamı ve dolayısıyla çalışma hakkı, kadınlar için temel bir insan ve yurttaşlık hakkı olarak değil, ekonomik büyüme ve kalkınmanın bir unsuru olarak ele alınıyor. Kadınların çalışma yaşamı da dâhil yaşamın her alanında eşit olabilmesi başlı başına bir amaç değil, "kapsayıcı ve sürdürülebilir bir büyümenin" gerekliliği olarak sunuluyor. Hal böyle olunca kadınlar, kadınların hakları ve talepleri silikleşiyor; kadınlar bir özne olmaktan çıkarılarak potansiyel büyümenin tali bir unsuruna indirgeniyor.

'İŞ VE AİLE DENGESİ' DEDİKLERİ KADINLARIN SIRTINA YÜK

Raporu "toplumsal cinsiyet eşitliği" vurgusuna defalarca rastlamak mümkün. Ancak bu vurgunun sınırı, erkek egemen kapitalist sistemle çiziliyor.

Raporun sacayaklarından biri olan "iş ve özel yaşam dengesi", zaten özü itibarıyla kadınları evden, erkekleri aile kazancından sorumlu gören, ücretli işte çalışan kadınların "iş ve ev arasında" yaşadığı gerilimi kadınları eve mahkûm eden anlayışla hesaplaşmadan "çözmeye" çalışan bir anlayışın ürünüdür. Örneğin; kreş hakkını,

kadınların "iş ve özel yaşam dengesi" ile ilişkilendirmek, çocuk bakımını kadınlara yükler. Bu yaklaşımın zımnı kabulleri vardır: 1) Çocuk bakımı özel yaşama içkin ve ilişkindir. 2) Çocuk bakımının birincil sorumlusu kadınlardır. 3) Özel yaşamda çocuk bakımından sorumlu olan kadınların iş yaşamına da katılmaları halinde, özel yaşam ve iş yaşamı arasında denge kurması gerekir. 4) Bu dengeyi kurabilmeleri için kadınlar desteklenmelidir.

Oysa cinsiyet eşitliğini sağlamak için bu anlayışı reddetmek, çocukların bakımını ve eğitimini kamusal bir sorumluluk olarak tarif etmek, hane içi görev dağılımında anneye ve babaya eşit sorumluluklar yüklemek gerekir.

AMAN TADIMIZ KAÇMASIN!

Her ne kadar kreş hizmetleri ile kadın istihdamı arasındaki ilişkiye ilişkin kayda değer bilgi ve bulgular sunuyor, dünya örneklerinden hareketle kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının kadın istihdamı üzerindeki etkisini gözler önüne seriyor olsa da elbette ki rapora esashi itiraz ve eleştirilerimiz var.

Dünya örneklerinin incelenmesinde ileri bir hat tutan rapor, Türkiye'deki durum söz konusu olduğunda "Aman tadımız kaçmasın" çizgisine çekiliyor. Türkiye'de kadın istihdamının ve kreş hizmetlerinin yetersizliği sayısal bakımdan ortaya konsa da bu durumun arkasındaki politika tercihleri es geçiliyor. Yaklaşık 6 sayfalık bir kaynakçaya sahip 62 sayfalık raporda, iktidarın perspektifi ve politik tercihlerine ilişkin herhangi bir analiz yer almıyor. Oysa eminiz ki, raporun yazarları Türkiye'nin, kadın-erkek eşitliğini "Güç-

lü ile zayıfı aynı yarışa sokamazsınız. 100 metreyi bayan erkek aynı şekilde mi koştura-çağız" diyerek tartışan bir Cumhurbaşkanı tarafından yönetildiğinin farkındadır. Erdoğan'ın "Kadın ile erkeği eşit konuma getiremezsiniz. O fitrata terstir" ve eski Sağlık Bakanı Müezzinoğlu'nun "Annelerin annelik kariyerinin dışında bir başka kariyeri merkeze almamaları gerekir" sözlerini de muhakkak duymuşlardır. Türkiye'de kadın istihdamı ve kreş hizmetlerine ilişkin politikayı belirleyen akıl, bu akıldır. Bu perspektifin belirlediği politikalar ve sonuçlarından esasen "fayda" sağlayan TÜSİAD'ın raporu, hükümet programları, strateji belgeleri ve eylem planlarında yer alan politik hedefleri sıralarken, bunların sonuçlarının ne olduğunu, hatta bunların yaşama geçirilip geçirilmediğini bile tartışmıyor.

KREŞTEN SERMAYEYE TEŞVİĞE...

Raporu onlarca öneri sunulmakla birlikte bu öneriler, patronlara yeni bir maliyet unsuru getirmeyecek hatta vergi indirimleri, istisnalar, teşvikler ile patronların maliyetlerini düşürecek bir biçimde tasarlanıyor. Bunun yanı sıra raporun temel önerilerinden biri özel sektör tarafından açılacak kreşlerin kamu eliyle desteklenmesi. Dört sayfa boyunca kreş işletmesi maliyet analizi sunulan raporda, kadın istihdamını güçlendirmek adı altında, okul öncesi eğitim, kreş ve çocuk bakım hizmetlerinin özelleştirilmesi ve piyasalaştırılması savunuluyor. Kreş açma ve işletme maliyetlerinin düşürülmesi için bir dizi is-

KREŞ TALEBİ' UZLAŞABİLİR Mİ?

TÜSİAD'IN 'EŞİTLİKÇİLİĞİ' NEREYE KADAR?

İlgili yönetmeliğe göre işyerlerinde kreş açılabilmesi için en az 150 kadın işçi çalışması gerekiyor. Bu şarta göre Türkiye'deki işyerlerinin yalnızca binde birinde kreş açma yükümlülüğü söz konusu. Bizzat iktidarın verdiği bilgiye göre kreş açmakla yükümlü bu işyerlerinin yarısından çoğu kreş açmak yerine (denetim yapıldığı takdirde) ceza ödemeyi tercih ediyor. Raporda ne ülke gerçekleri ile uzaktan yakından ilgisi olan "150 kadın işçi" şartı tartışılıyor ne de patronların yarısından çoğunun yasal yükümlülüğünü yerine getirmediği gerçeği. Bazı bilgi ve gerçeklerin bile isteye sümen altı edildiği rapora göre, "Söz konusu yönetmelikte yer alan şartlar uygulamada sorunlara yol açmaktadır." Raporun bu noktadaki önerisi ise yönetmeliğin gözden geçirilmesi ve sadece kreşlerde kullanılacak "kreş çeki / kuponu" hayata geçirilmesi!

TÜSİAD, çıkarlarına zarar vermediği, ucu cüzdanına dokunmadığı sürece "eşitlikçi"dir. Kreş açma yükümlülüğü belirlenirken sadece kadınların dikkate alınmasına en ufak bir itiraz getirmediği gibi, mevzuattaki en cinsiyetçi hükümlerden birini destekliyor. Dünyadan birçok ilgili ülkelerin gerçekleri ile uyumlu-ileri örneğin sunulduğu raporda, söz konusu Türkiye olunca "150 kadın işçi" gibi eşî emsali görülmemiş bir koşul tartışma konusu dahi yapılmıyor.

tisna, teşvik ve indirim talep ediliyor. Bir yerden sonra rapor, kreş hakkından iyice uzaklaşarak, TÜSİAD'ın sektörel talepler metnine dönüşüyor.

Raporda okul öncesi eğitim hizmetlerinin Milli Eğitim Bakanlığı, kreşlerin ise belediyeler aracılığıyla yaygınlaştırılmasına yönelik kısmen kamu temelli bazı öneriler yer almakla birlikte; esas olarak bir tür kamu-özel ortaklığı modeli öne çıkarılıyor. Böylece 8 Mart ve kadınların talepleri daha büyük bir sermaye birikim alanı yaratılmasının aracı haline getiriliyor.

KREŞ TARTIŞMASI TÜSİAD'A TERK EDİLEMEZ!

Onlarca kaynağa başvururken, AÇEV'in bazı metinleri dışında, kadın örgütlerinin ve emek örgütlerinin metin ve taleplerine yer vermeyen, örneğin 43 örgütün oluşturduğu Kreş Haktır Platformu'ndan ve platformun ortaya koyduğu veri ve metinlerden söz dahi etmeyen rapor, bir gerçeği daha gözler önüne seriyor. Kreş hakkına ilişkin etkin, sürekli ve birleşik bir mücadele hattı oluşturulmadığı takdirde patronların örgütü TÜSİAD, kadınların taleplerini ve haklarını kendi çıkar stratejilerine dayanak haline getiriyor, üstelik bunu da "eşitlikçi, ilerici" bir görüntüyle sunuyor. Daha önceki deneyimlerimizden de biliyoruz ki TÜSİAD'ın "eşitlikçi ve kadın hakçı" görüntüyle süslenmiş raporları geniş kadın kesimlerinin en yakıcı sorunlarının çözümünü değil, kendi çıkarlarının ve hükümetten beklentilerinin bir manzumesini seriye ortaya...

BİZE DÜŞEN...

8 MART'in hemen öncesinde hazırlanan bu rapor; yerel seçimlerin hemen sonrasında çok daha önemli bir hale geldi. Kadınların yerel yönetimlerden beklentilerinin başında, çocuk bakım hizmetlerinin belediyelerin kamusal hizmet sunma yükümlülükleriyle yerine getirilmesi geliyordu. Kadınların tüm taleplerinin "bütçe yok" masalıyla karşılık bulmasının ise aslında ne kadar büyük bir kandırmaca olduğu da görüldü. Sadece bir örnek; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kaynaklarından Karaman'da çocukların istismar edilmesiyle gündeme gelen Ensar Vakfı'na 28.7 milyon lira para aktarıldığı ortaya çıktı. Kaynakların halkın ihtiyaçlarına değil yandaşların rantına peşkeş çekildiği apaçık ortadayken, şimdi bize düşen; özellikle krizin ağır yükünün giderek daha çok hissedildiği bu koşullarda belediyelerden ve devletten taleplerimizin karşılanmasını istemek. Bunun için bir araya gelmek...

■ İşyerlerinde kreş açılabilmesi için "en az 150 kadın işçi çalışması" gerektiğini söyleyen yönetmeliğin değiştirilmesini istiyoruz. İşyerlerinde emzirme odası ve çocuk bakım hizmeti verilmesi zorunluluğunun kadın çalışan sayısı üzerinden değil, toplam çalışan sayısı üzerinden uygulanmasını, ebeveyn izininin kullanılabilir hale gelmesini istiyoruz.

■ Her mahallede ve her işyerinde kreşler olmasını talep ediyoruz.

■ Kreşlerin kolay ulaşılabilir, ücretsiz, nitelikli ve özellikle vardiyalı çalışanların çocukları için 24 saat açık olmasını istiyoruz.

■ Yerel yönetimlerin kreş açması için yasada gerekli değişikliklerin yapılmasını, bu yasaların kağıt üstünde kalmaması için bir an önce harekete geçmesini istiyoruz. Bu kadar ranta bulaşmış belediyelerin kreş açmamanın gerekçesi olarak 'Finans kaynaklarımız yok' demesinin hiçbir anlamı olmadığını biliyoruz!

■ Ve var olan kreşlerin denetiminin yapılması, çocuklar için uygun nitelikte olmayanların hiçbir yolsuzluğa, kayırmaya, göz yummaya izin verilmeden kapatılmasını istiyoruz!

TÜSİAD'ın 8 Mart öncesinde açıkladığı rapor 'kreş hakkı' nı bir kez daha gündeme getirdi. Ama 'patronlara hiçbir maliyet getirmeyecek' şekilde! Peki, maliyeti kim, nasıl karşılayacak? Kadınların payına ne düşecek?

EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILAN KADINLAR ANLATIYOR: 'İş bulamıyoruz, emekli olamıyoruz'

Türkiye'de yaklaşık bir buçuk milyon kadın işçi emeklilikte yaşa takılma potansiyeli taşıyor. Esengül, Birgül ve Feray emekliliğe hak kazandığı halde yaşı beklemek zorunda olan kadınlardan.

Eren SANCI
Ankara

Türkiye'nin dört bir yanında bir araya gelen ve haklarını aramak için kitlesel mitingler düzenleyen erken yaşta emekliliğe takılan yüz binlerce insanın mağduriyeti hâlâ devam ediyor. Cumhurbaşkanı ve hükümet yetkililerinin tüm açıklamalarına rağmen birliklerini devam ettirme kararı alan EYT'liler arasında pek çok kadın var. Bugün yaklaşık 1 buçuk milyon kadın işçi emeklilikte yaşa takılma potansiyeli taşıyor. Biz de Mamak'ta emeklilikte yaşa takılan, primi dolmasına rağmen çalışmaya devam eden ya da iş bulamayan kadınlarla konuştuk.

24 sene kesintisiz çalıştıktan sonra 6 ay önce işsiz kalan Esengül, emeklilikte yaşa takılmaktan kaynaklı yaşadığı sıkıntıları paylaştı. 6 ay önce işten ayrılınca maddi sıkıntılarının iyice arttığını anlatan Esengül, "1 çocuğum var, onun okul masrafları var, oturduğum evi krediyle aldığım için ödemesini yapmakta zorluk çekiyorum. Özel sektörde çalışıyordum ancak işten ayrılmak zorunda bırakıldım. Emekli olmak için yaşı bekliyorum. İşsiz kalıp işe girmek istediğimde 'Yaşlısın' cevabını almak moralimi bozuyor. 44 yaşındayım ve işe girme şansım çok az. Bir yandan da eşimin esnaf olması ve ekonomik krizden kaynaklı işlerinin durgunluğu bize maddi ve manevi yönden zarar veriyor".

10 Şubat'ta Ankara'da gerçekleştirilen EYT mitingine de katılmış Esengül. Hükümetin açıklamalarını kızgınlıkla dinlediğini söyleyen Esengül şöyle devam ediyor: "O kadar çok EYT mağduru var ki, hakkımızı almak için yapılan eylemleri destekliyorum. Primimiz dolduğu halde bizleri mağdur ettiler. 11 sene sonra 2030 senesinde maaş bağlanacak, şu anda sağlık güvencem de yok. Meclistekiler gündemlerinde EYT olmadığını söyleyip duruyorlar".

EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR KİMLER?

DSP-MHP-ANAP iktidarı 1999'da emeklilik koşullarını değiştirdi. Bu değişiklikten önce primini ve sigortalılık süresini dolduranlar emekli olabiliyordu. Yaş şartı yoktu.

8 Eylül 1999 tarihinden önce işçiler bakımından emeklilik koşulları erkeklerde 25 yıl sigortalılık ve 5 bin gün prim; kadınlarda ise 20 yıl sigortalılık ve 5 bin gün primdi. Bu koşulları yerine getirenler, herhangi bir yaşta emekli olabiliyordu.

Ancak DSP-MHP-ANAP iktidarı, bu kuralda değişikliğe giderek yaş şartı getirdi ve prim gün sayısını da kademeli olarak artırdı. 2006 yılında ise AKP iktidarı, emeklilikte hem prim hem yaş şartını daha da yükseltti.

İlk sigorta girişi 8 Eylül 1999 tarihinden önce sigortalı olan kadın işçiler, bu değişik-

likler olmasaydı 20 yıl sigortalılık ve 5 bin gün primle emekli olabilecekti. Sigorta girişinde 18 yaş dikkate alındığı için en az 38 yaşını doldurmuş olup 20 yıl ve 5 bin gün şartını yerine getirenler emekli aylığı alabilecekti. Ancak artık bu durumda olan kadınlar için emeklilik yaşı 40 ila 56 yaş arasında, prim gün sayısı ise 5 bin ila 5.975 gün arasında değişiyor. Sigorta giriş tarihi ne kadar geç ise emeklilik yaşı ve prim şartı da o kadar yükseliyor.

Emeklilik için yaş şartı getirilmesi nedeniyle hem primini hem sigortalılık süresini doldurmuş olan çok sayıda yurttaş henüz emeklilik yaşı gelmediği için emekli olamıyor. SGK'nin 2016 yılı istatistiklerine göre 38 yaşını doldurmuş, 56 yaşını doldurmamış 1.422.426 kadın işçi var. Bu nedenle yaklaşık 1,5 milyon kadın işçi emeklilikte yaşa takılma potansiyelini taşıyor. Bu kadınların önemli bir kısmı primini ve 20 yıl sigortalılığını doldurmuş durumda. Ancak henüz yaşları dolmadığı için emekli olamıyorlar. Bu durumda en az 500 bin ila 750 bin arasında kadın işçi olduğu tahmin ediliyor. Erkeklerde de dâhil edildiğinde toplam sayı 2 milyonu geçiyor.

'SAĞLIĞIM KÖTÜ, İŞTEN AYRILAMIYORUM'

24 yıldır bir hastanede çalışan Birgül ise primi dolduğu halde yaşı beklediği için işi bırakmadığını ve çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenemediğini söylüyor bize. Hem maddi hem manevi olarak sıkıntısını paylaşan Birgül, "2 çocuğum var. Biri üniversite diğeri ortaokulda okuyor, onların okul ihtiyaçlarını ben karşıyorum. Oturduğum evin kirasını ödüyorum, sağlığım da iyi değil, eğer

emekli olabilseydim sağlığım için tedavi olurum" sözleriyle yaşadıklarını paylaştı. EYT mitingine katılmadığını ancak eylemlerin seslerini duyurabilmek adına olumlu olduğunu belirten Birgül, hükümet yetkililerinin açıklamalarını doğru bulmadığını söyledi.

'EMEKLİ OLABİLSEYDİM SEVDİĞİM İŞİ YAPARDIM'

Son olarak hemşire olarak çalıştığını söyleyen Feray'la sohbet etme imkanı bulduk. 25 yıldır çalıştığını ve üniversite-

ye giden oğlu olduğunu söyleyen Feray da benzer sıkıntılarını şöyle anlattı: "Tek başıma yaşayan bir kadın olarak sıkıntılarım çok büyük. Eğer emekli olabilseydim sevdiğim bir iş olan aşçılığı yapabilirdim. Bu yüzden EYT yasağını çıkmasını istiyorum, ancak mitinglere katılmadım. Sonuç alınacağını düşünmüyorum çünkü o kadar çok EYT mağduru var ki krizi bahane edip ödeme yapmayacaklardır. Aynı iş yerinde yıllarca çalışmak psikolojik olarak insanı yıpratıyor ve daha fazla verimli olamıyorum."

GERÇEKLERİN ARASINDAN HAYKIRAN CİNLİ DİRMİT'İN HİKAYESİ

Durur muyum, durmadım!

Elif Ekin SALTİK

Bir masalcının etrafında toplanmış ya eskiden köylerde ahali ya da evlerde yaşlılar çevrelerine toplayıp çocukları büyüdü masallar anlatmış. Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölüm romanını okuduğumda işte aynı öyle hissetmişim, masalın içindeymişim gibi... Büyüdü, cinli, perili ama gerçeği de içinde barındıran bir masal.

Latife Tekin'in, otobiyografisinden yola çıkarak yazdığı Sevgili Arsız Ölüm, romanın kahramanlarından Dirmit'e hayat veren Nezaket Erden'in izleyiciyi içine çeken anlatısı ile tiyatro sahnesinde şimdi.

Aktaş ailesinin köy ve kent yaşamı kitapta iki bölümle anlatılırken, oyun ailenin şehir yaşamı ile başlar ve her şeyi Dirmit kız anlatır bize. Doğduğu gün lanetli ilan edilen, ailenin başına bin türlü dert getireceği söylenen, köyde her türlü müsibetten sorumlu tutulan, köylülerin cinli diye kısıpından kovaladığı Dirmit, tüm bunlarla baş edebilmek için kurduğu hayal dünyasında, yaşadığımız dünyanın gerçekleriyle yüzleştirir bizi.

Hiçbir yere sığmayan, en yakın arkadaşı babası Huvat'ın şehirden getirdiği tulumba olan Dirmit, ailenin de köyün de okuyan tek kızıdır bir yandan. Anasının "İçinde kurt çıkar" korkutmalarına rağmen toprak yiyen, toprak bulamazsa duvarlardan dökülen sıvaları yiyen Dirmit, şehre gelince 'Küpeli' adını taktığı bitkinin toprağını yemeye başlar. Şehirde hep köyünden bir şeyler arar Dirmit, büyük bir özlem duyar köyüne. Ah bir gidebilse...

MASALCI DİRMİT

Oyun Dirmit'in yere yatmış halde, uyku vermesi için Allah'a yalvardığı sahne başlar. Dirmit bir türlü uyuyamayınca hayalleri devreye girer. Küpeli'yle birlikte bir geceliğine köye giderler. Evlerinin bahçesinde en yakın arkadaşı, sırdaşı tulumbayı bulur ve konuşturur masalcılığını Dirmit kız.

Azrail'in hep peşinde olduğu, batıl inançlı anası Atiye, Dirmit'in her tutkusunu "cinlere düşmesine" yorar. Babası Huvat, şehre geldikten sonra iş bulamayınca kafasını "yeşil kitap"tan

kaldırılmaz olur. Köyden gelince karısı Zekiye'yi beğenmeyen ağabey Halit, kolunun altına aldığı T cetveli ile "Mühendis olacağım" diye tutturur ama hiçbir baltaya sap olamaz. Ağabeyi Seyit'in gözleri kaynaktan rahatsızlanır, hastalanıp yatağa düşer, kalkınca mayfa olup kardeşleriyle birlikte açacağı şirketin hayallerini kurar. Gönül derdinin dermanını bekleyen ablası Nuğber cam önlerinde sabahlar. Kardeşi Mahmut okula verilir kaçır, terziye verilir kaçır, perdeciyeye verilir kaçır, en sonunda Billy Kit olur. Ama eve ekmek getiren de Mahmut olur. Anası kocasının ve oğullarının iş bulması, Dirmit'in peşini cinlerin bırakması, Nuğber'in hayırlı bir kısmet bulması için hep dua eder. Dirmit bir gecede anlatır tulumabaya şehirdeki hayatlarını.

SORGULATAN DİRMİT

Ne tutkusunu olduysa cinlere yoran anası, ona ders vermek için babalarıyla yarışan ağabeyleri ne inadını kırabilirler Dirmit'in ne de direngenliğini. Radyo merakı radyoyu kırdırır, voleybol oynamak istemesi topu kestirir, arkadaşıyla görüşmesi, dans etmesi yasaklanır... Durur mu, tabii ki durmaz! Yasaklara boyun eğmez hiç. Hep yeni bir yol bulur tutunacak.

Köyden kente gelen bir ailenin her bir bireyinin var olma hikayesidir aslında sahnede izlediğimiz. Kitapta her bireyden anlatılan hikaye, oyunda Dirmit kızın ağzından dökülür. Aileyi de sorgulattır Dirmit, toplumsal cinsiyet rollerini de...

Ağız dolusu

kahkahalar atarken birden hüzünlenmemizi de sağlar.

YÜREĞİNİZ DÜŞMESİN DİYE

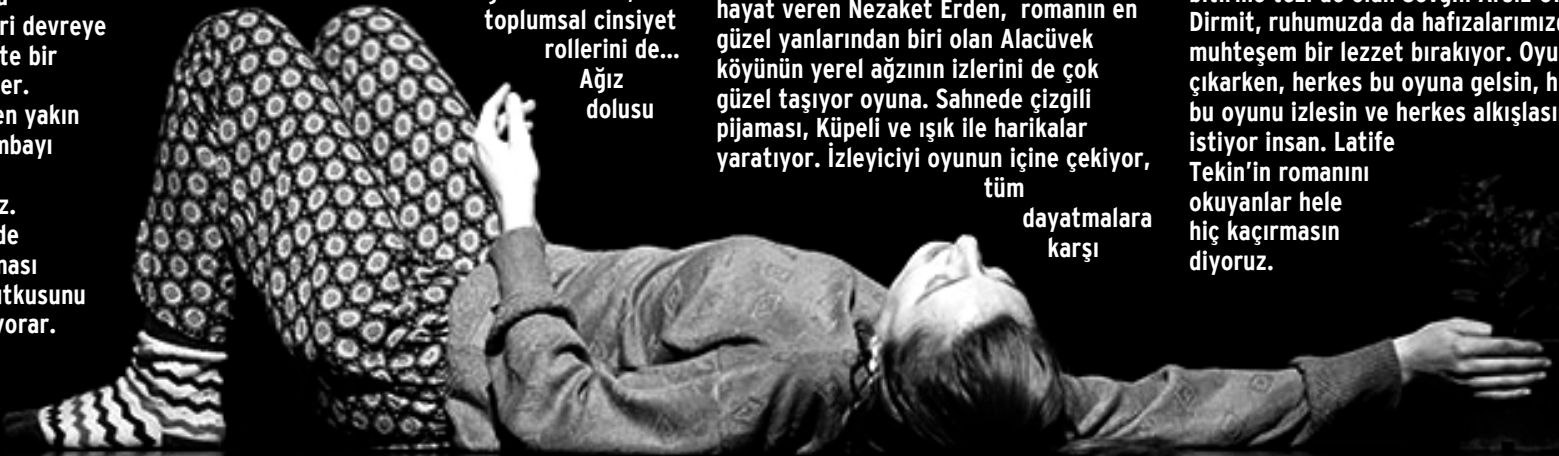
Her aile bireyini en karakteristik özellikleriyle izleyiciye anlatan Dirmit'e hayat veren Nezaket Erden, romanın en güzel yanlarından biri olan Alacüvek köyünün yerel ağzının izlerini de çok güzel taşıyor oyuna. Sahnede çizgili pijaması, Küpeli ve ışık ile harikalar yaratıyor. İzleyiciyi oyunun içine çekiyor, tüm dayatmalara karşı

Sevgili Arsız Ölüm-Dirmit oyunu, romanın okuyucuyu çektiği gibi çekiyor izleyiciyi içine. Kahkahası da hüznü de bol. Herkes izlesin, herkes alkışlasın istiyor insan...

Dirmit'le birlikte mücadele veriyorsunuz adeta. Dirmit'in "düşmesin diye" tuttuğu yüreğini birlikte tutuyor gibi sanki...

Gerçeküstü öğeler barındıran romanı tiyatro sahnesine aktaran Nezaket Erden ve Hakan Emre Ünal büyük bir alkışı hak ediyor. Latife Tekin'in bu aslında "çok kalabalık" romanını sahneye uyarlamak elbette kolay olmamıştır. Ama ortaya çıkan performans buna değdiğini gözler önüne seriyor. Tek perdelik, 90 dakikalık oyun boyunca Dirmit, gözünü kırpmasına izin vermiyor izleyicinin.

Nezaket Erden'in Kadir Has Üniversitesi Film ve Drama Yüksek Lisans bitirme tezi de olan Sevgili Arsız Ölüm-Dirmit, ruhumuzda da hafızalarımızda da muhteşem bir lezzet bırakıyor. Oyundan çıkarken, herkes bu oyuna gelsin, herkes bu oyunu izlesin ve herkes alkışlasın istiyor insan. Latife Tekin'in romanını okuyanlar hele hiç kaçırmamasın diyoruz.

ERMENİ SOYKIRIMININ 104. YILI: Gerçek hâlâ ortada ve hâlâ görmezden geliniyor!

Yaşamak için ağır bedellerin ödendiği bir tarihin kara deliği; bilinen, ancak görmezden gelinen bir katliam... Tarih boyunca soykırımın tanıklarının anlatımına, tüm kanıtlara ve belgelere rağmen reddedilen bir gerçek... Peki bu gerçeğin içinde savaşın ve etnik soykırımın kurbanı olan 'Ermeni Soykırımı'nın kadınları neler yaşadı? Sürgün, ölüm, fuşşa zorlama, açlık, şiddet, tecavüz...

Hayatta kalan Ermeni kadın ve çocuklar dünyanın dört bir yanına dağıldı, el-

bette çok büyük zorluk ve güçlüklerle... 104 yıl geçti 1915'ten bu yana. Ayrımcılık hâlâ devam ederken, bu gerçeği kabul etmemek ve görmezden gelme hali tüm nefretiyle koruyor yerini. O dönemin Ermeni kadınlarını unutmamak ve tarihin gerçeğini belgelemek için Ermeni haber ve portre fotoğrafçısı Nazik Armenakyan'ın objektifinden Ermeni Soykırımının izlerini fotoğraflarıyla gösterelim istedik... Armenakyan'ın "Hayatta kalanlar" adlı fotoğraf serisi 1915-18 yıllarında Ermenilere düşen korkuların görgü tanıklarını ve onların anlatımlarını taşıyor.

TİGRANUHI ASATRYAN

1910 Kars Kağızman doğumlu. Fotoğraf 2010'da çekilmiş. "Kağızman'dan iki kez göç etmek zorunda bırakıldık. İlkini çok hatırlıyorum. Ama 1918'deki ikincisi dün gibi gözlerimin önünde. Cehennem gibi bir gün, ölü çocuklar... Leninkan'a varana kadar vahşete tanık olduk. Akralarımızı kaybettik -teyzem ve üç oğlu da dahil. Amcama hapiste işkence edip öldürdüler. Her yerde farklı şekillerde acı çeken Ermeniler vardı. Ben zengin bir ailenin çocuğuydum. Ama soykırım esnasında bunun hiçbir önemi yoktu. Kimseyi ayırmadan her şeyi yaptılar. İnfazlar, tecavüz..."

YELENA ABRAHAMYAN

1912'de Kars'ta doğmuş. Fotoğraf tarihi 2008. "Gözlerimle gördüm. Bir kadın kucaklarında bebeğiyle nehre atıldı. Nehir kabarmıştı, köprü yapılabildiğine göre çok geniş değildi ama derindi. Her türlü şeyi taşıyordu cesetler, giysiler, beşik... Ve orada köprünün üstünde oturmuş bunlara tanıklık ediyordum. Garip olan, insanların heykel gibi olmasıydı. Kimse ağlamıyordu, etrafta hiç ses yoktu. İlk çığlık 10 yaşındaki bir erkek çocuğunun annesinden geldi. Ondan sonra, bilmiyorum belki ben sağır olmuştum, hiçbir şey duyamadım. Hiç ses yoktu, ne bir ağlama ne bir çığlık. Gördüğüm herkes kaçmak için aşağı doğru koşuyordu."

MARİ VARDANYAN

1907'de Malatya'da doğan Mari Vardanyan: "Çok büyük bir evimiz vardı. Evdeki fazla odaları kirliyorduk. Sonra soykırım başladı. Büyükannem babamı hapse atmasınlar diye evi satıp parasını Osmanlı'ya verdi. Eğer bir Ermeni'yi evlerinde sakladıkları ortaya çıkarsa kendi evlerinde asılacaklarına dair bir ferman varken biz bazı Türklerin evinde saklandık. İyi Türkler de vardı."

VARSENİK LAGİSYAN

1908'de Halep Yoğunolluk Köyü'nde doğan Varsenik Lagisyan. Fotoğraf 2008'den. "Ya öldürecekler ya da öldürülecektik. Türkler köyümüze girdiğinde bunu anladık. Evlerimizi terk etmemiz gerektiğini söylediler. Yaşlılar, kendi aralarında bir toplantı alıp Musa Dağı'na gitmemize karar verdiler. İyi hatırlıyorum, bir Fransız gemisi gelip bizi aldı ve Mısır'a götürdü."

Vardık, varız, var olacağız...

Ani KALK
Şişli / İstanbul

Küçükken babam bizi etrafına toprak hikayeler anlatırdı. Biz bu hikayeleri dinleyerek büyüdük. Çocukken bu hikayeler bize masal gibi gelirdi. Büyüdük ve bu hikayelerin masaldan ibaret olmadığını öğrendik. Yüzyıllardır bu topraklarda yaşamış olan Ermeni halkı, baskı ve zulüm ile asimile edilmiş, zorla Müslümanlaştırılmış. Bunca zulme rağmen hâlâ bu topraklarda yaşamlarımızı idame ettiriyor olmamız bu topraklara ve bu ülkeye olan bağlılığımızın, bu topraklardan kopmayacağımızın kanıtıdır. Birçok arkadaşım ve akrabam ülkeyi terk etmek, başka ülkelere iltica etmek zorunda kaldılar. Gidenlerin ortak noktası yaşadığı topraklardan uzakta olmak. Özlem ve acı...

Anneannemin sözleri beni hep derinden yaralamıştır. "Ne güzel kardeşçe yaşıyorduk bu topraklarda. Birileri geldi bizleri nar taneleri gibi savurdu. Her birimiz bir yere dağıldık."

Tıpkı 19 Ocak'ta Hrnt ağpariği katledip bizlerin yüreklerini dağladıkları gibi...

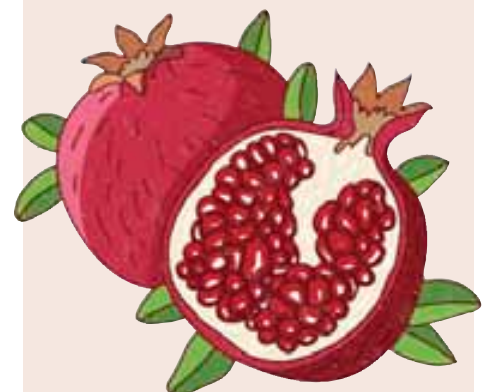
Biliyorum, hiçbir zaman Ermeni soykırımı ile yüzleşmeyecek bu ülke ve bizim içimizde kanayan, kapanmayan bir yara olarak kalacak.

Ne kadar inkar edilse de bu topraklarda Ermeni soykırımı yaşanmıştır.

Hrnt ağparig ne güzel söylemiş: "Bizim bu topraklarda gözümüz var. Çünkü kökümüz burada. Ama merak etmeyin bu toprakları alıp gitmek için değil, bu toprakların dibine girmek için."

Evet bizler bu topraklarda doğduk, büyüdük, okuduk, evlendik. Çocuklarımız bu topraklarda doğdu, onların çocukları da... Tıpkı yüzyıllar önce atalarımızın bu topraklarda var olduğu gibi.

Çünkü biz Ermeniler; Vardık,varız, var olacağız...

İlahi Düzen'e meydan okuyan kadınlar

Hilal TOK

Kuru, sulanmamış, taşlaşmış bir toprağın çatladığını ve toprağın altında güneşi görmek için bekleyen bir tohumun filizlendiğini, toprağı değiştirecek bir umudun yeşerdiğini hissediyoruz. Değiştirebileceğimize dair inancımızın ve umudumuzun yeniden filizlendiği günler bunlar... Öyle hemen "Martın sonu bahar" değil elbette, ancak "Ne yaparsak yapalım değişmeyecek" karamsarlığına biraz umut serpilmiş olmadı mı?

Tarih de, dünya da, memleket de değişime olan inancımızı kuvvetlendirecek örneklerle dolu. Özellikle kadınların mücadele tarihi ve inatla elde ettikleri haklar bize "umut hep var" dedirtiyor.

Oy hakkı mücadelesi gibi... İşte Die göttliche Ordnung (İlahi Düzen) filmi de böyle bir tarihe ışık tutuyor. Film bir yandan '68 gibi tüm dünyayı etkileyen toplumsal hareketlerin kadın hakları da dahil tüm demokratik hakları nasıl geliştirdiğini hatırlatırken, bir yandan da bu gücün kendi ellerimizde olduğunu gösteriyor.

NORA'NIN DEĞİŞİMİ

Film İsviçre'nin uzak bir eyaletinde, kadınların ancak 1990'da kazandıkları oy hakkı mücadelesine odaklanıyor. Medeni Kanununu aldığımız o ileri (!) Avrupa memleketi İsviçre'de kadınlara oy hakkı ancak 1971 yılında, kadınların kitlesel mücadeleleri sonucu verildi. Bunda 68'in yarattığı atmosferin etkisi de vardı. Bu değişimden yararlanamayan tek kenti ise Appenzell'di.

68'in belgesel görüntüleriyle başlayan film, izleyiciyi dönemin atmosferine sürüklerken Appenzell'deki bu gecikmeye işaret ediyor. Kocasının çalışmasına izin vermediği, yaşamı çocuklarına, kocasına ve kanyepederine hizmetle geçen ama deyim yerindeyse içinde bir cevher barındıran Nora, hikayenin ana karakteri. Nora'nın yaşadığı eşitsizliğe ve tanık olduğu adaletsizliklere karşı kayıtsız kalamayarak mücadeleye atılma sürecini izliyoruz.

Kocalarından izinsiz çalışamayan, toplumsal baskının yaşamlarını her yanıyla sardığı kadınların kendi sözlerini söylemeleri için bir umuda dönüşüyor Nora. Ancak Nora ile birlikte mücadele eden kadınların karşısına, kadınların her sesini yükselttiğinde olduğu gibi birçok engel çıkıyor. Toplumsal roller, kalıplaşmış gelenekler, kocanın sözünün, şiddetinin yanı sıra bir de başında bir kadın yürütücü olan gelenekçi 'Kadın Haklarını Politikleştirme Komitesi Karşısı' adlı bir hareket... Çok yakın bir zamanda kadınların oy hakkıyla ilgili olarak yapılacak olan referandumda 'hayır'ı örgütleyen bu kuruluş, erkeklerin 'evet' dememesi için uğraşiyor. Erkeklerle sesleniyor çünkü, kadınların oy hakkına sahip olup olamayacağı da yine erkeklerin oyu ile belirleniyor. Ve bu mücadeleye katılan kadınları evde, işyerinde ya da sokakta baskılayacak olanlar da erkekler elbette...

Ama kentin kadınları hem yasaları, hem kocalarını, hem gelenekleri, hem de toplumu değiştirmek için göze alıyor her şeyi. Ve özellikle Nora'nın kocasında, çocuklarında, çevresinde yarattığı değişim tüm bunları değiştirmenin de mümkün olduğunu gösteriyor. Aslında "Bir şey değişmeyecek nasılsa" diyerek başladığı yolda birçok şeyi değiştiriyor.

Orijinal adı: Die göttliche Ordnung
Yönetmen: Petra Biondina Volpe
Gösterim Tarihi: 23 Temmuz 2017
Süre: 1 saat 36 dakika

ÖRNEK DEMOKRASİ Mİ?

SIK SIK "örnek bir demokrasi" olarak gösterilen İsviçre, 1971'de kadınların oy kullanma hakkını tanıyan son Avrupa ülkelerinden biri. Avrupa'da kadınların oy hakkı en erken Finlandiya'da tanındı; 1906 yılında. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda Norveç, Almanya, Avusturya ve Polonya'da da tanındı. Fransa ve İtalya'da ise kadınların oy hakkı ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yasalara geçti. Kadınların oy hakkının tanındığı ilk ülke ise 1893 yılında Yeni Zelanda olmuştu.

BU DÜZEN DEĞİŞMELİ!

Filmde mücadeleye katılan kadınların kimlikleriyle birlikte, bedenlerini ve arzularını da keşfettiğini izliyoruz. "Kadın hakları insan haklarıdır" diyerek çıktıkları yolda bazı arkadaşlarından, çevrelerinden, toplumda 'takdir' görmekten vazgeçmeleri gerekiyor; ama kişiliklerini, özgüvenlerini, gelecek umutlarını kazanıyorlar. Sonuçta onları bu yola çıkaran taleplerini, oy hakkını elde ediyorlar.

2018 yılında yayımlanan ancak ülkemizde vizyona giremeyen İlahi Düzen, kadınlara söz hakkı tanımayan, adeta bir mülk muamelesi gördükleri çok da uzak olmayan bir tarihi anlatırken, fonda Appenzell'in doğa güzelliklerini de önü-

müze seriyor.

Kadınların hakları için ısrarla ve inatla bir arada durmaları ve mücadeleyi bırakmamaları gerektiği mesajını eğip bükmeden doğrudan iletiyor 'İlahi Düzen.' Sadece geçmişte değil bugün hâlâ bir çok haktan yoksun olan kadınları, kiminde "ilahi" vaazlarla, kiminde "fitrat" diye dayatılan ve ebedi olduğuna ikna olunmaları istenen düzeni nasıl değiştireceklerini hatırlamaya davet ediyor.

İlahi Düzen'i gerilimli ve zorlu bir seçim ortamından umudu besleyen bir havayla çıktuktan sonra izlemek ise ayrı bir keyif verdi açıkçası. Şimdi değiştirebileceğimizi bilmenin bilinci, inancı ve umuduyla mücadeleye daha çok sarılma vakti...

Hazırlayan: Berivan BALKAY

İngiltere: Sağlık çalışanı taşeron işçiler 'eşit zam' mücadelesini kazandı

İngiltere Liverpool'da hastanede taşeron çalışan kadınların mücadelesi kazanımla sonuçlandı. Liverpool Kadın Hastanesi'ndeki UNISON sendikası üyesi kadınlar, sağlık hizmetinden sorumlu kamu kuruluşu NHS'nin aynı işi yapan kamu personeline verdiği zamları aynı oranda zam alabilmek için verdiği mücadeleyi kazandı.

Temizlikçiler, hizmetliler, yemekhane ve güvenlik elemanlarının tamamı özel bir taşeron şirkete çalışıyorlardı. Şirket, kamuya bağlı personelin aldığı ücret zammını vermeyi reddetmişti. Taşeron çalışanların aldığı zam, geçen yıl da, ulusal çapta anlaşılan zam oranının altında kalmıştı.

Verdikleri mücadele sonunda üç yıllık bir anlaşma imzalayan taşeron çalışan kadınlar, artık saat başı 1 Sterlinden daha fazla, tam zamanlı çalışıyorlarsa yılda 2 bin Sterlin ücret alacak. Ayrıca meslektaşlarıyla aynı sos-

yal hizmet olanaklarına sahip olacak, fazla mesai ve hafta sonları için aynı ödemeleri alacak. Şubat, Mart ve Nisan aylarının ilk üç gününde greve giderek bu kazanımı elde eden işçiler, ücretlerindeki artışın hem taşeron şirket OCS hem de hastane yönetimi tarafından güvence altına alınması için mücadele etti.

UNISON Kuzey Batı Bölge Organizatörü Maria Moss, "Sonunda adil davranıldı. Tüm hastane çalışanları NHS'nin bir parçasıdır ve herbirinin yaptığı işlerin önemi tanınmalıdır. Üyelerimizin adil muamele görmek için eylem yapmak zorunda kalması talihsiz bir durum, ancak hastanedeki meslektaşlarından ve halktan gelen destek sayesinde pes etmediler. NHS'de çalışan diğer uzmanların oturup Kadın Hastanesinde neler olup bittiğini not ettiklerini umuyoruz. Hastane çalışanları ve NHS üzerinden kâr elde eden özel taşeronlara da itiraz edilecek" dedi.

DÜNYADA KONFEKSİYON SEKTÖRÜ GERÇEĞİ:

Şiddet, ayrımcılık, hak gaspı

Hazır giyim sektöründe yaşanan şiddet ve ayrımcılık İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (HRW) raporuyla bir kez daha gözler önüne serildi. Rapora göre, çoğunlukla kadın işçilerin çalıştığı sözkütünde yaşanan sorunlar özetle şöyle:

■ Hindistan, Pakistan gibi ucuz işgücünün yoğun olduğu ülkelerde cinsel tacize ilişkin özel yasalar olsa dahi, 59 ülkede işyerinde yaşanan cinsel tacize ilişkin özel yasal bir çözüm bulunmuyor. Özel yasaların bulunduğu ülkelerde dahi yasalar doğru şekilde uygulanmıyor

■ İşçi kadınlar işten çıkarılma korkusu nedeniyle şikayetten geri duruyor. Günlük ya da kısa süreli çalışan işçilerin işten çıkarılma veya sözleşmelerinin yenilenmeme riski çok büyük. İşçileri istifaya zorlamak, istifa edene kadar çeşitli şekillerde taciz etmek, fazla mesai yaptırmak, maaşlarını azaltmak gibi sorunların ortaya çıktığı araştırmada özellikle kadın işçilerin -çoğunlukla da göçmen olanların- yani göçmenlerse- çeşitli hakaret ve küfürlerle maruz kaldığı ifade ediliyor.

■ Kadın işçiler regl dönemlerinde dinlenmek istediklerinde üstleri (müdür, amir, denetçi) tarafından utandırılıyor ve cinsel yaşamlarına ilişkin rahatsız edici sorulara maruz kalıyorlar.

■ Raporda dikkat çeken bir diğer taciz şekli ise fazla mesai yapmayı reddeden kadınların çoğunluğu erkek olan birimlerde çalıştırılması ve tacize daha 'müsait' bölümlere gönderilmekle tehdit edilmeleri.

■ Araştırma, hükümetlerin tacize ilişkin düzenlemeler yapmadığını ve tacizin yalnızca sosyal denetimlere bırakıldığını belirtiyor. Ancak bu denetimlerin bir dizi nedenden dolayı cinsiyet temelli şiddeti kapsamadığına da dikkat çekiliyor.

Güney Afrika: İşyerinde tacize karşı sendikalardan eylem

Güney Afrika Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Merkezi'nde (UCECE) çalışan Gugu Ncube, cinsel tacize uğradığı merkezden haksız yere işten çıkarıldı. Bunun üzerine 29 Mart günü Pretoria'daki üniversitenin ana kampüsünde protesto eylemi gerçekleştirildi. IndustriALL bileşeni sendikalar, INWC-SA (Güney Afrika Ulusal Kadın Konseyi), Kimyasal Enerji Kağıt Baskı Ahşap ve Müttefik İşçileri Sendikası, Ulusal Maden İşçileri Sendikası, Güney Afrika Metal İşçileri Sendikası (NUMSA), Güney Afrika Giyim ve Tekstil İşçileri Sendikası ve Güney Amerika Birliği gibi kitle örgütlerinin destek verdiği eyleme Johannesburg, Pretoria ve Rustenburg'tan da yüzlerce kadın geldi. Güney Afrika Üniversitesi (UNISA) ve

UCECE yetkilileri, Ncube'nin dilekçesini aldı ve konuyla ilgili soruşturmasını yeniden açacaklarını ve 2 Nisan'da INWC-SA ile görüşeceklerini söyledi. NUMSA'nın İkinci Başkan Yardımcısı Ruth Ntlakose tarafından okunan ve imzalanan dilekçede Ncube'un cinsel taciz ya da tecavüzdü bir şekilde kurtulan tüm kadınlar gibi, istismara karşı cesur adım atmalarına rağmen sürekli itibarsızlaştırma, önemsizleştirme ve beklentilerin en aza indirilmesi gibi tutumlarla karşılaştığını ifade etti.

Güney Afrika hükümeti geçtiğimiz yıl cinsiyete dayalı şiddete ve kadın cinayetlerine karşı ulusal bir zirve toplanmış ve yakın zamanda kadına yönelik şiddeti durdurmak için cinsel suçlar mahkemesi açmıştı.

Fizik tedavi görmeyen metal işçisi kadın yok

Ayşe ÖZ
Sincan / Ankara

5 510 sayılı Kanun'un 14. maddesi, "Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özrürlülük halleridir" der.

Meslek hastalığı konusunda ülkemizde yapılan çok araştırma yok. Biraz internette araştırınca üniversite, meslek örgütü, sendikaların sitelerinde bu konuyla ilgili yazılar var ama araştırmalar genel olarak Amerika ve Kanada'dan.

Birçok meslek hastalığının ölçülemez ya da görünmeyen riskler dediğimiz sorunlardan dolayı meslek hastalığı olarak görülmemesi, işyeri hekimlerinin patronlardan korkması nedeniyle meslek hastalığı tanımlamalarından çekinmesi, hastanede doktorların oluşan hastalıklara işyerindeki çalışma koşullarının kaynaklık ettiğini görememesi ve incelemesi gibi birçok sorun var. Tabii bu, sadece işin bir yönü. Devletin meslek hastalıklarını İş Kanunu çerçevesinde düzenleyişi, bu hastalıkların ortaya çıkmasını engelleyen bir durum. "Ülkemizde meslek hastalığı ile ilgili kaç tane hastane var" diye merak ettiğimizde karşımıza çıkan tablo da devletin bu konuya bakış açısını gösteriyor: Sadece 3 tane! Onlar da İstanbul, Ankara ve Zonguldak'ta.

Şimdi benim bu kadar şeyi niye anlattığımı merak ediyorsunuz tabii. Sincan'da metal fabrikalarında çalışan kadınların yaşadığı hastalıkları anlatalım biraz da sizlere...

'BU İŞ YERİNDE TANIMLI MESLEK HASTALIGI YOK!'

Genel algı kadınların, erkeklerden daha az tehlikeli işlerde çalıştıkları için meslek hastalıklarına yalananmadığı yönünde. Ama görüştüğümüz metal işçisi kadınlar kadınların anlattıklarına göre durum hiç de öyle değil. Kadın işçilerin üzerindeki iş yükünün sa-

dece fabrikalarda yaptıkları işlerle sınırlı olmaması, bir de evdeki ev işlerini sırtlanmaları, daha az uyku, daha çok koşuşturma içerisinde olmaları gibi nedenlerle kadın işçiler birçok hastalığı daha erken karşıyor...

Adına 'meslek hastalığı' denmeyen, ama aslında yaptığı iş nedeniyle hastalanan metal işçisi kadınlarla tanıştırmak istiyorum sizi.

14 yıldır metal işkolunda çalışan Gülcan onlardan biri. Bacağındaki varislerden şikayetçi olan Gülcan, 14 yıldır 3'lü vardiya sistemiyle çalışıyor, üstelik de ayakta. Yaptığı işi 8 saniyede tamamlaması gerekiyor. Epey hızlı çalışıyor anladığımız üzere.

Yaklaşık 6 yıldır bacağındaki varislerin tedavisiyle uğraşiyor. Spor yapıyor, ilaç kullanıyor. Bir kere ameliyat olmuş, fakat ayakta çalıştığı için sürekli tekrar ediyor hastalığı. Ama işyeri bunu bir meslek hastalığı olarak tanımlamıyor. Normalde çalıştığı yerin değişmesi gerekiyor. Ama bu yapılmıyor. Üstüne işyeri hekimi, "Bu işletmede tanımlı meslek hastalığı yok" diyor.

Gülcan, doktorun verdiği egzersizleri, çalışırken yapmaya çalışıyor ve arada amiri tarafından azarlanıyor "Ne bekliyorsun" diye. O artık çok takmıyor

bu azarlamaları, "Sağlığımdan daha önemli değil, geçmiş yıllarımı bana bunlar mı verecek!" diyor.

MONTAJ TABANCASI TUTMAKTAN SINIRLERİ SIKIŞTI

Deniz ise 5 yıldır metal işçisi. Montaj tabancası tutmaktan el bileklerinde sinir sıkışması olduğunu söylüyor. İşyeri hekimi "Çok zorlamışsın" diyor. Bir ara bileklerini alçıya almışlar, "Hareket etmesin" diye. Dinlenmeden ya da en ilerisi ameliyat olmadan geçmiyor. Şu an yerini değiştirmişler ama işyerinde bu bir meslek hastalığı olarak görülüyor. Üstelik işyerinde bu tarz yerlerde çalışan tüm kadınlarda bu hastalık görülmesine rağmen.

Feyza 4 yıldır metalde. İki çocuk annesi Feyza'nın boyun, sırt ve belinde sürekli eğilerek çalışmaktan kaynaklı fitik oluşmuş durumda. Yılda 2 kere fizik tedavi görüyor. Onunla çalışan bütün kadınlarda bu hastalığın görüldüğünü söyleyen Feyza, "Sağlığımız iyice bozuldu" diyor. Hastalığının işyerinden kaynaklı olduğunu biliyor. Hastaneye ilk gittiğinde çalıştığı yerin adını söyleyince doktorun hastalığını hemen anladığını belirterek, "Birçok kişi aynı hastalıktan oraya gitmiş. Yani bunlar meslek hastalıkları işte ama ya önemsenmiyor ya da herkes patronun adamı olmuş" diye konuşuyor.

KRONİK BAŞ AĞRISI, SINIR SIKIŞMASI, VARİS...

Konuştüğümüz kadın işçiler gece vardiyası ve ev işlerinden kaynaklı olarak yeterince dinlenemediklerini, bu nedenle rahatsızlıklarının daha hızlı ilerlediğini belirtiyor. Çalıştıkları işyerinde neredeyse fizik tedavi görmeyen kadın kalmadığını; hepsinde bel, boyun, sırt ağrıları olduğunu, eklem yerlerinde sinir sıkışması, menisküs, varis, fitik olduğunu anlatıyorlar. Sürekli aynı uzvun (el, omuz) kullanıldığı yerlerde iltihaplanmalar, kronik baş ağrısı, sürekli ışık olan yerde çalışmaktan gözlerde bozulmalar, boyun düzleşmesi gibi hastalıklar sık görülüyor.

Bel ağrısında "6 hafta" kuralı var!

BEL AĞRISININ NEDENİ NEDİR?

BEL ağrısının gerçek kaynağını bulmak zordur. En sık bel ağrısı nedeni disk kökenli ağrılardır. Yaşlanma ile beraber diskin içeriğinde su oranı azalır. Yapı değişikliğine bağlı çevreye yansıttığı yüklerin dağılımı değişir. Sonuç olarak küçük travmalar ile zayıflayan anulus fibrosus tabakasında yırtık oluşur. Tüm bu değişiklikler disk kaynaklı ağrıya yol açar. Diskin yapısındaki bozukluk bir bütün yapı olan omurga segmentinin diğer yapılarında da bozulmaya yol açabilir. Bu durumda diğer yapılardan kaynaklı ağrı da gelişebilir. Bu süreç diskin kendini onarması ile sonuçlanabileceği gibi, iç tabakanın sinirlere doğru taşması şeklinde tanımlanabilecek disk hernisine ya da kemik yapının kuvvet dağılımındaki bozulmaya bağlı olarak yapı değişikliği göstermesinden dolayı lomber dar kanal veya bel kayması olarak tanımlanan hastalıklara yol açabilir.

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

Bel ağrısı yetişkinlerde çok yaygın görülen rahatsızlıkların başında geliyor. 5 adet omurgadan ve omurga aralarında disk denilen yastıklardan oluşan bir yapıya sahip olan belimiz, gövdemizden gelen yükü kalçaya bacaklara aktarma ve duruşumuzu sağlama görevlerini üstleniyor. Gövdemize destek olarak dik durmamızı sağlarken, aynı zamanda her yöne eğilme hareketleri yapmamıza izin veriyor. Aslında tüm yapıları sağlıklı olan bir bel, ağrıya yol açmaz. Ama bugün erişkinlerin yaklaşık yüzde 80'inin yaşamları boyunca en az bir kez bel ağrısı atağı geçirdiğini biliyoruz. Sık bel ağrısı çeken insan 6-7 milyon yıl önce ayağa kalkıp yürümeye çalışan atalarını sevgiyle anmıyordur herhalde!

Bel ağrısı travma, ağırlık kaldırma veya yapılan ters bir harekete bağlı oluşabilirken, bilinen bir neden olmadan da meydana gelebilir. Ağrı aniden veya şiddeti giderek artan bir şekilde başlayabilir. Bel ağrısı derinden gelen bir sızı, yanma şeklinde olabilir. Bel ağrısına tek taraflı veya çift taraflı kalçaya veya uyluğa yansıyan ağrı eşlik edebilir.

BEL AĞRISI NE KADAR SÜRER?

BEL ağrısı atağı, ağrı kaynağı neresi olursa olsun, belli bir süre sonra, dokunun kendisini onarmasına bağlı olarak kendiliğinden geçer. Bel ağrılarının yaklaşık yarısı 2 hafta, yüzde 80'i 6 hafta içerisinde azalarak geçer. Bir kez bel ağrısı atağı geçiren kişilerin yüzde 30'unda bel ağrısı tekrarlayabilir ve kronikleşebilir. 6 hafta geçmesine rağmen geçmeyen bel ağrısı kronikleşmiş sayılır.

NE YAPMALI?

NADİR de olsa bel ağrısı başka bir hastalık belirtisi olarak başlayabileceği için, bel ağrısı atağı geçiren kişinin bir hekime başvurmasında yarar vardır. Ağrıyla beraber seyreden ateş, terleme, kilo kaybı gibi belirtilerin olup olmadığı hekim tarafından değerlendirilir.

Bel ağrısının doğal seyri kendiliğinden iyileşmektedir. Fakat bu ağrılı dönemin daha rahat geçirilmesi için hekim bazı önerilerde bulunabilir. Kısa süreli (4 gün) yatak istirahati, ağrı kesici ve adale gevşetici ilaçlar bu önerilerden bazılarıdır. Bu süreçte hekimin saptadığı başka hastalık belirtisi yoksa direk grafi, manyetik rezonans görüntüleme gibi radyolojik incelemelere gerek yoktur. Altı hafta geçmesine rağmen bel ağrısı devam ederse radyolojik inceleme yapılır.

Akut ağrı atağında kısa süreli yatak istirahati, belin üzerine binen yükü azaltacağı için yararlıdır. Ancak yatak istirahati 4 günü geçerse, omurganın etrafın-

da bulunan destek kasları zayıflayacağından, yarardan çok zarar verebilir. Sanılanın aksine sert bir zeminde yatak istirahati uygun değildir. Önemli olan yatağın konduğu zeminin sert olmasıdır. Günümüzde kullandığımız hemen hemen bütün yatak modelleri bu özelliği taşımaktadır.

Bel ağrı tedavisinde önerilen ağrı kesici ilaçlar genellikle yangı giderici, yani ağrı hissinin neden olan bazı kimyasal mekanizmaları engellemeye yönelik ilaçlardır. Bu ilaçları doktor önerisi dışında kullanmak, özellikle mide barsak üzerinde oluşturabileceği yan etkilerinden dolayı uygun değildir. Bu ilaçları doktorunuzun önerdiği sürede ve dozda kullanmakta yarar var.

Unutulmaması gereken en önemli nokta, bel ağrısı için yapılan bütün tıbbi tedavi yöntemleri ağrı kaynağını ortadan kaldırmaz, ağrının hissediliş derecesini azaltır. Vücudumuzun tamir mekanizmaları 6 haftaya kadar ağrı kaynağı olan dokuyu onarabilirse bel ağrısı geçer.

NE ZAMAN DURUM CİDDİDİR VE MUTLAKA DOKTORA GİTMEK GEREKİR?

- 6 hafta geçmesine rağmen geçmeyen bel ve/veya bacak ağrısı
- Bacakta güç kaybı hissedilmesi
- İdrar yapmakta veya tutmakta güçlük
- Makat bölgesini içeren uyuşukluk hissi
- Kısa mesafe yürüyüşlerde bile her iki veya tek bacakta gelişen uyuşukluk, yorgunluk hissi.

Özellikle idrar yapma güçlüğü veya makat bölgesinde uyuşukluk yakınmaları geliştiği zaman veya bacakta belirgin güç kaybı gelişirse, cerrahi girişim söz konusu olabilir. Bu durumlarda sinir dokusu basısı ciddi boyutlarda olduğu için, erken dönemde yapılacak cerrahi girişim yakınmaların düzelmesini sağlayabilir. Zaman geçtikçe yakınmaların kalıcı olma olasılığı yükselir.

Geçmeyen bel ve bacak ağrısı yakınması ile başvurduğunuz hekiminiz yaptığı muayenesinde kuvvet kaybı bulmazsa, radyolojik incelemelerin ışığında size cerrahi girişim dahil olmak üzere çeşitli tedavi yöntemleri önerecektir. Ağrının şiddetine, yaşamınızı etkileme boyutuna göre bu tedavi seçeneklerinden birisini ne karar verilecektir.

Yokluğun ve yoksunluğun içinde bağlamasına sarılan bir kadın: AYFER

Hasret KANAT
Eyüp / İstanbul

Yaşamı zorlukla geçen ama kadın olmanın yanında dayanışmanın ve sanatın gücüne inanan biri Ayfer Aslan. Alibeyköy Akşemsettin Mahallesi'nde kurs merkezi açarak hayallerindeki bağlama öğretmenliğini yapıyor şimdi Ayfer. Peki bu günlere gelmek kolay mı oldu onun için? Kendisi yanıt veriyor buna; yaşamını, sanatın toplumsallaşması

gerektiğine dair bakış açısını bizlerle paylaşıyor Ayfer...

Doğudaki yaşam koşulları zorlaştığı için 1980'de annesi 3 yaşındaki Ayfer ve diğer 3 çocuğunu da alıp Diyarbakır'dan İstanbul'a göç etmiş. Yeni bir memlekette yaşam mücadelesine devam ettikleri o zorlu zamanları şöyle anlatıyor Ayfer: "Okula ilk lastik ayakkabıyla gittiğimde diğer çocuklardan farklı olduğumu hissetmişim. Okula başlayana kadar dil sorunumu çözmüştüm ama yine de farklıydık. Annemle İstanbul'a geldiğimizde anaannem ve dedemde kalıyorduk. Annem çalışmaya başlamıştı. Sonrasında kendimize ait bir eve çıktık. İlkokulu terk ettim. 10 yaşımdan 17 yaşına kadar konfeksiyonda çalıştım. Açık-öğretimle liseye kadar devam ettim. 13 yaşında Cemevi'nde bağlama kursuna gittim. Kursu başlarken bağlamanın benim mesleğim olacağını hissetmişim. Sırf bağlamadan uzak kalmamak için müzik aletleri satan bir yerde çalışmaya başladım. Sanata çok yakın hissediyordum kendimi, yetenekli insanlar hep ilgimi çekmişti."

KOCAYA DA TOPLUM BASKISINA DA BOYUN EGMEDE

Bu dönemde toplumsal hareketten de etkilenen Ayfer, gençlik derneklerinde ve kadın derneklerinde de faaliyet yürütmeye başlamış. Evlendikten sonra kadın olmanın zorluklarını daha çok yaşamış. "Eve, çocuğa, eşine bakması gereken milyonlarca kadından biriyim. Bu görevlerden birini yapmayınca 'kötü kadın' diye üzerine geliniyordu. 1 çocuk annesi olarak bu baskılara karşı çok çaresiz kaldım." Koca ve toplum baskısına dayanmayan Ayfer, daha sonra kocasından boşanmış. Ailesinin kendisini desteklediğini, bunun kendisine büyük güç verdiğini söyleyen Ayfer, "Boşanmada destek bir kadın için çok önemli. Boşandıktan sonra ciddi sağlık sorunlarım ortaya çıktı. Kanser tedavisi görmeye başladım ve tedavim hâlâ devam ediyor. Tedavi sürecinde bir işte çalışmam gerekiyordu ama bir erkeğin baskısı altından çalışmak istemiyordum. Evde koca, dışarıda patron sürekli erkeklerin yönlendirmesi var kadınların hayatında. Buna meydan okuduğumu düşünüyorum. Hayalimdeki bağlama öğretmenliğini gerçekleştirmek istiyordum. Kurs vermeye başlamıştım kurumlarda, derneklerde... Daha sonra kendi merkezimi açıp bağlama öğretmenliği yapmaya karar verdim. Şimdi 50-60 öğrencim var. Bir taraftan geçimimi sağlarken bir taraftan da sanata, emeğe, kültüre değer veren gençler yetiştirmeye çalışıyorum."

Kocasının kardeşiyle evlendirilen çocuk Nazmiye'nin hikayesi

Hafize BULUT
Sincan / Ankara

Nazmiye, Ankara'nın çevre köylerinden birinde, 13 çocuklu bir ailenin son çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Kendisi gibi 9 kız kardeşi de hiç okula gitmemiş, daha doğrusu gönderilmemişler. Çünkü ilkokul 1. sınıfta okurken 23 Nisan'a kadar okula gitmeyi başarmış kız kardeşi 23 Nisan kutlamalarında öğretmenin diktığı yarım kol elbise yüzünden babasından demir çubuklarla dayak yemiştir.

Aslında Nazmiye'nin hikayesi kendi köyündeki pek çok kadımla aynı. Nazmiye 13 yaşında evlenmiş. Evlendiği ilk yılları şu cümlelerle anlatıyor: "Aslında ilk kocam çok kötü bir adam değildi, anlayışlıydı rahmetli. Zaten 1 yıl evli kaldık. Evlendiğimiz ilk zamanlar ben resmen çocuktum. Kim ne dese ona inanıyordum herhalde. Bir zamanlar hamile olduğumu düşünmeye başladım, uyuyamıyordum geceleri. Çocuk doğacak, ortamızda ezilecek diye gözümde uyku girmiyordu. Bir gün bayılmışım, kaynanam geldi. 'Kızım senin neyin var' dedi. Ben de anlattım durumu. Bana günlerce güldü".

Nazmiye'nin kocası evlendikten 1 yıl sonra trafik kazası sonucu vefat etmiş. O dönem Nazmiye'nin çocuğu yok henüz, annesi vefat etmiş, babası da kanser, hastanede yatıyor. Kocasının ailesi en sonunda bir karar veriyor ve Nazmiye'yi kocasının küçük kardeşi ile evlendiriyorlar. O dönemleri anlatırken gözleri doluyor, bir yandan da şimdiki haline şükrediyor: "Zor günlerdi, ama geçti. Çocuğum yoktu Allah'tan, olsaydı daha zor olurdu."

'BANA SORULMADAN KOCAMIN KARDEŞİYLE EVLENDİRİLDİM'

Nazmiye eşinin ölümünü ve sonrası günleri anlatmaya

devam ediyor: "Kocamın ölümü sonrası ben çok üzül-düm, tam birbirimize alışmaya başlamıştık. Ben ona güvenerek evde biraz söz sahibi olmuşum. En azından aynı bahçede ayrı bir ev yapmaya karar vermiştik. O zamanlar bu çok büyük bir şey kaynanadan, kayınbabadan ayrı evde yaşamak, lüks. Yine aynı sofrada yemek yiyeceğiz, aynı bahçeyi paylaşacağız ama en azından akşam oldu mu herkes kendi evine. Kocam epey yattı hastanede. Hastaneye gidiyorlar, ben evde inek bakıyorum, merak ediyorum ama kimse götürmedi. Sonraları 'Kalbi durdu' dedi-

ler. Bir süre sonra ben evde fazlalık gibiyim. Sonra kaynanam söyledi bana, zaten sormadı, 'Biz böyle düşündük' dedi. Benim ne gidecek yerim var, ne çalacak kapım. Dügün falan olmadı zaten. Çok zor günler geçti, bana da zordu, yeni eşime de. Ama işte zamanla unutuldu. Ben hamile kal-

dım, ikiz doğurdum. Sonra da köyde iş falan kalmadı. Ankara'ya geldik. yeni bir çevremiz oldu".

Kötü zamanlar geçirdiğini anlatan Nazmiye, "Kimse bir şey demese bile imam nikahlı kocamın yanına oturmak bile insana tuhaf geliyordu. Ben şimdi mutluyum ama o zamanlar geceleri çok ağladım, 'Allah'ım sen doğrusunu bilirsin ama niye ben' derdim. Daha anlatacak çok şey var güzel kızım ama bırak bende kalsın."

KIZLARIMA 'OKUYUN' DİYE ÖGÜT VERİYORUM

Nazmiye'nin ikizleri kız çocuğu, onlara hep "Okuyun" diye öğüt vermiş. Kendi yaşadıklarını okula gidememeye bağlıyor Nazmiye: "Köyde okuyan kızlar vardı bir iki tane, zaten ya hemşire oldular ya öğretmen. Köyden çekip gittiler, kendi sevdikleriyle evlendiler. kimse onlara karışmadı. Ben de kızlarıma o yüzden 'Okuyun' diyorum işte. Yani kader tabii bazı şeyler ama insanın elinde olan tarafı da var. Kendi hayatları ellerinde olsun istiyorum."

TOPLUMSAL DÜZEN KADINI SANATIN DIŞINA İTİYOR

KADIN ozanlar üzerine sohbet ediyoruz, bildiğimiz, aklımıza gelen bir kadının olmayışını tartışıyoruz Ayfer'le: "Dinin baskın geldiği bir toplumuz. Din ağırlıklı beslenen toplumda kadın sesi haramdır. Kadın nasıl şarkı söyler! Erkekler köyde, meydanlarda, kahvehanelerde, sıra gecelerinde avaz avaz göğsünü gererek aşık, ozanlık yapıyordu ama kadınlar kendi çocuklarına ninniler söyleyebiliyordu ancak. Bu yüzden kadınların sanatın içinde daha az var olduğunu düşünüyorum. Ama aynı zamanda umut taşıyor kadınlar. Kadının özgürlüğü gerçekleşmeden toplumun değişeceğine inanmıyorum. Sanattan ve kadının özgürlüğünden beslenerek toplumu değiştirebiliriz. Kadınlar nerede olurlarsa olsunlar mutlaka sanatsal çalışmanın içinde yer alsınlar. Çünkü sanat ruhu doyurabiliyor. Elbette tek başına sanatla iyileşemeyiz, asıl olarak bunun için kadınların örgütlülüğüne ihtiyaç var."

PIYASADA YOK!..

İşte yine başlıyoruz. Bu sefer hasta bir anne. Çocuğunun şeker ilacı "piyasada yok!" Bunu söylemek görevi yine bana düşüyor. Devlet hastanelerinden alınan muayene ücretlerinin söylenmesi gibi. Çünkü ücreti ilaç alımı sırasında eczanelerde çıkıyor. Ben, mahallemin işini çok severek yapan eczacısı bu sefer zamanımı, çaresiz bir anneye "Maalesef ilaç piyasada yok" diyerek harcıyorum. Anne "Neden, seçimden dolayı mı?" diye soruyor. Politikaya bağlıyor, yavrusunun yaşayabilmesi için vurulmak zorunda olduğu insülin iğnesine ulaşamıyor oluşunu! Ona tüm samimiyetimle "Aslında sağlıktaki politikasızlık yüzünden" demek istiyorum... Ama "İlaç fiyatlarında bazı düzenlemeler yapılıyor" diyorum. Karşılığında ise bana basit bir soru soruyor; "Ne yani biz ölelim mi?"

Neden bilmiyorum; ülkenin ileri gelen fakültelerinden birinden mezun olmuş bir uzman eczacı olarak, kendimi hep maç sırasında orta sahadan topu çeviren futbolcu gibi hissediyorum. Oysa iyi bir üniversiteden dereceyle mezun oldum, uzmanlığımı yaptım, devletten aldığım bursumu kuruşu kuruşuna geri ödedim... Ama hiçbirini bu zor durumdan kurtarmaya yetmiyor.

Geçen gün yine acımasızca "İlacınız piyasada yok" dediğim yaşlı bir prostat kanseri hastam geliyor aklıma... Cevabı anneden daha kırıcı! Ama yine "ben" karşılıyorum bu haksız

cevabı; "Fiyatlar zamlanacak diye saklıyorsunuz siz o ilaçları, akşam haberlerde söylediler..." Ona da, bitmeyen vergilerden, zamlanan fatura ödemelerimden ve bu zamların bu giderlerimdeki artışları karşılamadığından bahsetmek istiyorum...

Şüphesiz sosyal devlet anlayışında devletin görevi, sağlık hizmetini eksiksiz olarak vatandaşa vermektir. Hatta sağlık protokolünde "Ücretsiz hizmet ve ilaç temini" der. Oysa şu anda seçim telaşında olan ülkemde zaman durdu! İhtiyaçlar durdu! İnsanlık durdu! "Piyasada yok" ilaçların sayısı günden güne artarken, o ilaç kutuları gerçekte nelerde yatıyor (!) hiçbirimiz bilmiyoruz. Aracı depolar ellerinde-

ki stokları biz eczanelere çok temkinli dağıtıyor ve dağıtıldığı kadarı sene 2019'da hastaları ilaçsız bırakacak kadar yetersiz. İnsanlar ilaçsızlıktan kaçak ilaçlara, merdiven altı üretimlere, tehlikeli ve koşulları sağlığa uygun olmayan alternatif tıp yöntemlerine, internetten satılan sahte ilaçlara mahkum bırakılıyor.

Bu ülkenin meslek yeminini etmiş bir eczacısı olarak tek hayalim var; "Sağlık bir haktır. Ve bu hakkı oluşturan zincir içerisinde hastalarım ile birlikte saygıyla, insanca yaşamak."

Her gün bunlarla işimizi, mesleğimizi yerine getirmeye çalışırken, bunlara sebep olanlar nerede mi? "PIYASADA YOK!"

**Uzman Eczacı Ayşegül BEKTAŞ
İSTANBUL**

Ve hayal kurdum, sonunda kendim için...

Merhaba sevgili Ekmek ve Gül okurları... Ben 35 yaşındayım, Gülsuyu Mahallesi'nde oturuyorum. Bundan üç sene öncesine kadar hiçbir sosyal faaliyetim yoktu. Bir gün tesadüfen izlediğim bir belgeselle beraber Hayat TV ile tanıştım. Sonra ilerleyen günlerde Ekmek ve Gül programını takip etmeye başladım. Diğer kanallarda izlediğim kadın programlarından çok farklıydı. Kadının gerçek sorunlarına değiniyorlardı. Programı izledikçe daha çok araştırmaya ve sorgulamaya başladım. Sonrasında kadın sorunlarına dair daha duyarlı olmaya başladım. Hatta kanalı ve Ekmek ve Gül programını izlemesini kardeşime de söyledim. Programda kendimi buldum ve bana çok şey kattı. Televizyon kapatıldığında kendimi çok yalnız hissettim.

Bir gün oğlumun çantasında bulduğum broşürle AÇEV'in kadınlar için başlattığı 'Hayat Dolu Buluşmalar' programından haberdar oldum. Böylelikle kursa katılmaya karar verdim. Broşürün üzerindeki telefon numarasını aradım ve Esra Hanım'la görüştim. Kurs Gülsuyu Gülsuyu Kadın Dayanışma Evi Derneğinde olacaktı. Dernekle tanışmam da böyle başladı. Bir derste Esra Hanım bize "Bir hayal kurun" dedi. Ben de "Çocuklarım okusun, kendi paralarını kazansın, kimseye muhtaç olmasın" diye kurdum hayalimi. Esra Hanım'a anlattım, tekrar hayal kurdurdu bana. İkinci hayalim için de "Olmamış" dedi. İki hafta sonra geleceğe dair ne istediğimi buldum. Liseyi bitirip üniversiteyi okumak ve ehliyet almak istiyordum. Esra Hanım "Bu sefer oldu" dedi.

Hayalimi eşimle paylaştığımda "Ne yapacaksın bu saatten sonra, başımıza avukat mı olacaksın" dedi. Bana hayal kurmayı öğreten AÇEV'e de teşekkür ederim.

8 MART BİTTİ SIRA 1 MAYIS'TA

AÇEV kursu bittikten sonra dernekdeki kurslara başladım. Molalarda sohbet ederken Ekmek ve Gül dergisini ile tanıştırdı arkadaşlardan bir tanesi beni. Dergiyi görünce çok sevindim. Programı da beğenerek izliyordum, dergiyi de okumaya başladım büyük bir heyecanla. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü etkinliğinde ilk sahne deneyimimi tattım. Şimdi dernekten arkadaşlarla kurstan kalan zamanlarda derneğin kirasını çıkarmak için eşliğinde mantı ve sarmalarımızı yaparak hem derneğimizi ayakta tutmaya hem de bir araya gelerek dertlerimize sorunlarımıza ortak çözümler bulmaya çalışıyoruz. Burada daha iyi anladım kadın dayanışmasının önemini. Kadınların bir araya geldiğinde birçok şeyi başarabileceğini ve beraber hareket edildiğinde birçok şeyi başarabileceğini. Bunun için de kadınların kendi talepleri etrafında birleşip bu talepler için mücadeleyi 1 Mayıs'ta alanlarına taşımaya çağırıyorum. Haydi kadınlar! 1 Mayıs'ta alanlara... Yaşasın 1 Mayıs, yaşasın kadın dayanışması...

**Sare DOĞAN
Maltepe / İSTANBUL**

İyi ki Ekmek ve Gül...

1998'de hayata göz açıışından beridir büyüdüğüm toprakların baskıya ve kadını geri plana itişine şahitlik ettim. Sığ düşünceler, anlayışsız kalıplar ve kendinden olmayana düşmancasına tavırlar... Bunların hepsini barındıran ufak bir şehirde büyüyen bir insanım. İş sahibi olmanın kadının hakkı olarak görülmediği yerler buralar. Ülkenin aslında her yerinde böyleydi ama gözlerim sadece çevremi görebiliyordu. Okunacak gazeteler, dergiler bizim için hep belirliydi. Sınırların dışına çıkmamanın cezası da ayıplanmak ya da sevilmemektir. Buralar böyleydi işte. O hengamenin içinde kendimi aydınlatacak bir şeye ihtiyaç duyduğumu her zaman hissettim. Sürekli "Neler yapabilirim? Ben kimim?" sorularına cevap arıyordum. Sonra üniversite için Gaziantep'e geldim. Şehir hâlâ medeniyetten uzak, sığ fikirlerle dolu olsa da yaşamıma amaç katan insanlarla tanışıyor olmanın heyecanını taşıyorum. Emekçi kadınların direnişine gönül veren üniversiteli genç bir kadınla tanıştığımda beni bu heyecanın tam ortasına çeken Ekmek ve Gül ile tanıştırdı. Kadınların direnişini, yaşamdaki gerçekliklerini, en önemlisi de "neler oluyor" sorusunun tarafsız cevabını görebildiğim satırlara, tüm gücümü yeniden sarıldım. Var olan her şeyin en özgür dille yazıldığını gördüm. Sonra sürekli merakla takip ettim. Arkadaşım Zelal'in her sayısını gönderdiği Ekmek ve Gül bana bambaşka bir dünya oldu. Yaşamı, uğrun-da ölecek kadar çok seven bir kavmin dirençli bir kadınıym. Kendimdeki devrimi bu satırlarla tamamladım. İyi ki Ekmek ve Gül...

Şûra Bulut / ANTEP

Tiyatrodan 1 Mayıs'a bu birliktelik bizim!

Antalya'da Ekmek ve Gül Tiyatro Grubundan kadınlar 8 Mart'ta oyunlarını sergiledi. Bu oyunun kendilerini nasıl etkilediğini anlatan kadınlar 8 Mart'tan aldıkları güçle 1 Mayıs'a hazırlanıyor.

YAŞLILARIN BAKIMI TOPLUMSALLAŞTIRILSIN

Antalya Ekmek ve Gül kadın tiyatro atölyemizde yaş ortalamalarımız yüksek de olsa, oyunların üstesinden gelmek bize keyif veriyor. Ben 53 yaşında iki çocuklu bekar bir anneyim, yaşlı anneme bakmak zorundayım. Kendime ait bir maaşım yok, babamın emekli maaşından yararlanıyorum. Bu yaşma kadar sahneye çıkmak hiç aklıma gelmezdi. Çıkardığımız oyunlar ile hem politik mesajlar vermek, hem de izleyenleri keyiflendirmek bizi de mutlu ediyor. Ekmek ve Gül dergisinden aldığımız güç ile kadınlarla yan yana geliyoruz. Çevremdeki insanlar "Sizin hiç işiniz gücünüz yok galiba böyle şeylere zaman ayırabiliyorsunuz" diyorlar. Hiçbirimiz zamanları ve ekonomileri bol insanlar değiliz. Evet, bir derdimiz var, bu ülkedeki kadınlar ile dayanışmak ve onlara çıkardığımız skeçler ile bir ayna tutmak. Şimdi 1 Mayıs var önümüzde. Yaşlıların bakımının toplumsallaştırılması çok önemli. Onların keyifli vakit geçirmeleri için ücretsiz bakım evlerinin açılmasını istiyorum. Pazar, çarşı, ateş pahası. Bu sene 1 Mayıs daha güçlü olmalı ki seslerimizi duyuralım, güçlerimizi göstereyim.

Nesrin GÜNENÇ

KENDİMİ DAHA GÜÇLÜ VE UMUTLU HİSSEDİYORUM

8 Mart'ta sergileyeceğimiz oyunun davetiyesini kadınlara dağıtıyorduk. Bir gün otobüste yanıma oturan kadın yolcuya da çantamdan çıkardığım davetiyeyi uzattım. Oyunumuzu, amacımızı, Ekmek ve Gül dergimizi anlattım. Şenliğe geleceğini hiç beklemiyordum ama onu misafirlerin arasında, iki de komşusunu

alıp geldiğini görünce çok sevindim, umutlandım. Kadınları etkinliklerimize davet etmek, dergimizi anlatmak ile bir şey kaybetmeyiz, bunu çekinmeden yapmalıyız. Bu heyecan ve ruh ile 1 Mayıs'a giderken kendimi daha güçlü ve umutlu hissediyorum.

Gülşay ALAYVAZ

DÖRT DUVAR ARASINA SIKIŞMIŞ KALMIŞKEN...

İki tane kızım var biri 6, diğeri 8 yaşında. Çocuklarıma baktığım için çalışmıyorum. İki çocuk ile hayatım iyice monotonlaşmış ve dört duvar arasına sıkışmış kalmış gibi hissediyordum. Çocuklardan dolayı hiçbir şey yapamaz duruma geldim. Tiyatro oyunumuzda "Ben nasıl yapacağım" derken, içimden bir enerji çıktı ve bu bana çok keyif verdi. Hiç yapmadığımız şeyleri denemek, yeteneklerimizin sınırlarını ve başarılarımızı görmek özgüven veriyor. Her kadın hiç çekinmeden yapamadığı, özlemini duyduğu şeyleri denemeli. Şimdi 8 Mart'ın bizde bıraktığı dostluk ve dayanışma ile 1 Mayıs'a gidiyoruz. Her ilçeye ücretsiz kreş, etüt merkezleri, iş, barış taleplerimiz ile 1 Mayıs'ı öreceğiz.

Özgür KAL

YALNIZ OLMADIĞIMI ANLADIM

Ekmek ve Gül Kadın Grubu ile tanışmam tesadüfen oldu. Henüz kanser hastalığının tedavisi yeni bitti ve birçok sıkıntımın yanında bana ilaç gibi geldi; kadınlarla bir arada olmak, içindeki yeteneği ortaya koymak ve paylaşmak... Hiç sahne deneyimim olmasına karşın sahnede bütün sıkıntılarımı ve hastalığımı unuttum. Yaşamın daha anlamlı olduğunun, yalnız olmadığının, her zorluğa karşı hâlâ bir şeyler yapabildiğimin farkına vardım. Toplumun kadına bakış açısının değişmediği daha da kötüye gittiğini görmek beni daha da mücadeleci yaptı. Özellikle

Mürvet TORAMAN

NE ÇOK ŞEY ÖĞRENDİK...

Üç çocuk annesi ve evde çalışarak hayatına devam eden bir kadını. Büyük kızım cam kemik hastası ve haftada bir hastaneye gidiyoruz. Engelli arabamızı bazen otobüse aldırarak için tartışmak zorunda kalıyoruz ve bu bizi çok yoruyor. İnsanlara kızımı kabul ettirmek çok zor. İnsanlar tarafından dışlanmaktan başka hiçbir itibar görmüyorduk bugüne kadar. Gerçi kızım o kadar güçlü, kendisi ile barışık ve yetenekli birisi ki... Biz gerçek dostluk ve dayanışmayı, Ekmek ve Gül Grubu ile yakaladık. Benim kızımı gerçekten yüreğiyle, duygularıyla, düşünceleriyle, verdiği değerlerle kabul ettiler. Bu benim için çok değerli. Anne tarafım ağır basarak grupta yer aldım.

Ben öncelikle Ekmek ve Gül Grubu ile tanıştığım için samimiyetle söylüyorum kendimi çok şanslı hissediyorum. Bu tiyatro deneyimi, verdiği mesaj ve bize hissettirdiği duygularla bizi son derece mutlu etti. Değerli Ekmek ve Gül sizin imza attığınız her şeye tüm içtenliğimle ve yüreğimle ne zaman isterseniz varım! Sayenizde kapısını rahatlıkla çalabileceğim çok kıymetli dostlar edindim. Ne çok şeyler öğrendik hem tiyatrodan, hem de Ekmek ve Gül'den. Birbirimize güvenmeye ve dokunmaya o kadar çok ihtiyacımız var ki...

Nuray DEMİR ÇELİK

İŞÇİ KADINLAR, HAKLARIMIZ, BAHAR, EKMEK VE GÜL...

Nisan ayı Ekmek ve Gül olarak bizim için ayrıca önemli. Ekmek ve Gül'ün bir kadın programı olarak Hayat Televizyonu'nda yayın hayatına başladığı tarih 14 Nisan 2009'du...

Televizyonumuzun 29 Eylül 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan bir Olağanüstü Hal KHK'sı ile kapatılmasına kadar yaklaşık 10 yıl sürdü Ekmek ve Gül programı. Her kesimden kadının kendini bulduğu, sesini duyurduğu, sözünü birleştirdiği, kadınların muhabiri, sunucusu, editörü olduğu bir programdı.

Her zaman "bir programdan çok daha fazlası" olduğunu söylediğimiz Ekmek ve Gül, kadınların taleplerinin günlük bir mecrası olarak yoluna devam etmeliydi. Bu düşünceyle kurulan internet sitemiz 'ekmekvegul.net' 3 Nisan 2017'de yayına girdi.

Hem program, hem dergi, hem de internet sitesi deneyiminin bize öğrettiği pek çok şey oldu. Bunlardan biri de işçi kadınların haklarını öğrenmeye olan ihtiyacıydı. İşte Onur Bakır'ın hazırladığı "İşçi Kadınlar Soruyor, Ekmek ve Gül Yanıtıyor / Haklarımız Var" kitabı da bu ihtiyacın bir ürünü olarak ortaya çıktı. Hem de tam 8 Mart'ta...

NELER YOK Kİ...

Kitap, sitemizde 2018 yılı başında, "İşçi Kadınlar Soruyor, Ekmek ve Gül Yanıtıyor" çağrısıyla başlattığımız "Haklarımız Var" köşesine bir yıl içinde gelen yüzlerce soru arasından seçilen 100 soru ve yanıtlarını, 15 ayrı başlık altında topluyor.

Kadın işçiler, ücretten izin günlerine, çalışma koşullarından işten atılmalarına, işçi sağlığı ve iş güvenliğinden emekliliğe her konudaki sorularının yanıtlarını bu kitapta bulabilir. Onur'un kitabın önsözünde söylediği gibi, "Neler yok ki sorularımız ve yanıtlarımız arasında! Kırık sandalyede çalışmaya zorlanarak mobbing uygulanan işçiden emzirme odası mescide dönüştürülmek istenen işçiye, hamile olduğu için daha sık tuvalete gitmesi gereken ve sırf bu nedenle işten çıkarılmakla tehdit edilen işçiden 'haklarını biliyorum' dediği için işten atılan işçiye, erkek işverenin 'hepimiz bacı kardeşiz' diyerek kadın tuvaleti hakkını gasp ettiği işçiden işverenin ne ye-

mek verdiği ne de yemek yeme yeri sağladığı işçiye, işveren servis yükümlülüğünü yerine getirmediği için gece yansı korku içinde evine ulaşmaya çalışan işçiden kıdem tazminatı hakkı gasp edilmek istenen öğretmene kadar bir dizi soru, sorun ve yanıt kitabımızda mevcut."

Elbette soruların bir kısmı sadece kadın işçileri değil, erkek işçileri de ilgilendiriyor. Ancak kadın-erkek eşitsizliği, ücret ve istihdamda, gece çalışması meselesinde, birçok sosyal hakta, emeklilik gibi kazanımlarda kadınların taleplerini daha yakıcı hale getiriyor. Ayrıca hamilelikle ilgili talepler, kreş, emzirme odası, süt izni gibi haklar kadınlar için vazgeçilemez. Mobbing, işyerinde taciz gibi dile getirmenin ve baş etmenin daha zor olduğu sorunlar da cabası...

ASLA YALNIZ YÜRÜMEYELİM

Dolayısıyla aslında kitap, kadın işçilerin durumuna ilişkin genel ve somut bir tabloyu da ortaya koyuyor. Ama aynı zamanda taşeron işçinin kadro hakkını, kadın işçinin kreş hakkını, emeklilikte yaşa takılanların hakkını savunduk; her fırsatta sendikalaşmanın, birlikte hak aramanın önemini vurgulamaya özen gösterdik.

Zira, kitabın son sözünü yazan Ekmek ve Gül Editörü Sevda Karaca'nın da dikkat çektiği üzere, "Kadınlar korkunç koşullarda yaşar ve çalıştırılırken bu koşulların yarattığı en önemli etkilerden biri kadınları 'yalnızlaştırmak' oluyor. Yalnızlaştırma; kadınları bu kötü koşullara mahkûm edip sıkıştıran cendereden çıkamayacakları duygusuna hapsederek 'yönetme' hedefinin en can yakan ve ne yazık ki en 'etkili' yöntemi."

Ancak cesaretli soruları gösteriyor ki kadınlar, sonuçları ağır olsa da haklarının peşine düşme çabası içinde. Ve kitabın bir kez daha ortaya serdiği tablo; sömürüye karşı mücadelenin güncel taleplerinin ne olabileceğine de ışık tutuyor.

Bu konuda sendikaların rolüne işaret eden, ancak kadın işçilerin sendikayı ilk elden başvurabilecekleri bir yer olarak görmediklerine dikkat çeken Sevda, son sözde, "Sorular ve yanıtlar; kadınların örgütlenmeye dönük bilgiye ne kadar ihtiyacı olduğunu, bu eğilimin bir örgütlenme olanağına dönüştürülmesi için özgün araçlar yaratılmasının ne kadar sonuç alıcı olduğunu gösteriyor" diyor.

YENİ SORULARINIZI BEKLİYORUZ

Onur Bakır, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü mezunu, yüksek lisans eğitimini ise Ankara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde tamamladı. 2010 yılından bu yana Sosyal-İş Sendikası'nda uzman olarak görev yapıyor. İşçi hakları, sendikal haklar, işçi sağlığı ve kadın emeği alanlarında çalışan Onur, sitemizde "Haklarımız Var" başlığını taşıyan köşemizde, hafta içi her gün işçi ve

emeçli kadınların sorularını yanıtlamaya devam ediyor. Sorularınızı istediğiniz zaman aşağıdaki iletişim kanallarından bize iletebilirsiniz.

Facebook:

Twitter: @ekmekvegul

Instagram: @ekmekvegul

E-posta:

Whatsapp: 0533 209 01 78

